

TOIMINTAKERTOMUS JA TILIN-
PÄÄTÖSLASKELMAT
1.1.2001-31.12.2001

Esipuhe

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) toiminta-ajatuksena on edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä toimia laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi koko väestölle yhtäläisin perustein. Tässä tarkoituksessa se tuottaa ja välittää sosiaali- ja terveysalan tietoa ja osaamista päättäjille ja alan toimijoille. Stakes on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva asiantuntijakeskus, jonka ydintoimintoja ovat tutkimus, kehittäminen ja tietovarannot.

Toimintakertomuksessa Stakesin toiminnan tulokset kytketään sosiaali- ja terveysministeriön ja Stakesin tulossopimuksessa kirjattuihin tavoitteisiin. Toimintakertomus osoittaa Stakesin täyttäneen sille asetetut tulostavoitteet, josta lankeaakin kiitos koko Stakesin osaavalle väelle.

Toimintakertomuksen tiedot perustuvat Stakesin tulosalueiden ja valtion laitosten kertomuksiin yksikköjensä toiminnasta vuonna 2001 sekä Stakesin tiedostoihin ja rekistereihin. Kertomuksen ovat koonneet suunnittelupäällikkö Mikko Staff ja talouspäällikkö Pasi Henriksson.

Toimintakertomus on hyväksytty osana Stakesin tilinpäätöstä 27.3.2002 pidetyssä Stakesin johtoryhmän kokouksessa.

Helsingissä 27.3.2002

*Vappu Taipale
pääjohtaja*

Sisällys

1 TOIMINTAKATSAUS.....	1
1.1 TOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT	1
1.2 TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	2
1.3 ORGANISAATIO JA OHJAUSTAPA	2
1.4 HENKILÖSTÖ	5
<i>Työterveyshuolto ja TYKY-toiminta</i>	7
<i>Henkilöstökoulutus</i>	7
1.5 TOIMITILAT JA TOIMINTAVÄLINEET	8
1.6 STAKESIN ALAISET VALTION LAITOKSET	9
2 TULOKSELLISUUDEN KUVAUS.....	11
2.1 VAIKUTTAVUUS	11
<i>Asiantuntijatehtävät</i>	11
2.2 STAKESIN TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	13
2.2.1 <i>Toiminnalliset tavoitteet</i>	14
2.2.2 <i>Sosiaaliturvan kannustavuus ja rahoitus</i>	14
2.2.3 <i>Työssä jaksaminen ja jatkaminen</i>	15
2.2.4 <i>Syrjäytymisen ehkäisy ja katkaisu</i>	15
2.2.5 <i>Terveelliset elintavat, toimintakyky ja hyvä elinympäristö</i>	16
2.2.6 <i>Sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen</i>	19
2.2.7 <i>Tasa-arvon vahvistaminen</i>	25
2.2.8 <i>Toiminnan taloudellisuutta koskevat tavoitteet</i>	26
2.2.9 <i>Erilliskysymykset</i>	26
2.3 AIEMPIEN VUOSIEN TULOSSOPIMUKSISSA SOVITUT TEHTÄVÄT JA JATKUVA TOIMINTA	27
<i>Tulosalueet</i>	27
<i>HEDEC</i>	28
<i>Alkoholitutkimussäätiö</i>	29
2.4 MAKSULLINEN TOIMINTA.....	29
<i>Stakesin maksullinen toiminta</i>	29
<i>Stakesin alaiset valtion laitokset</i>	31
2.5 TALOUDELLISUUS JA KANNATTAVUUS.....	33
<i>Stakesin talousarvion toteutuminen</i>	34
<i>Stakesin maksuton toiminta</i>	36
<i>Stakesin maksullisen toiminnan kannattavuus</i>	38
<i>Valtion mielisairaaloiden kustannusvastaavuus</i>	42
<i>Valtion koulukotien kustannusvastaavuus</i>	44
3 TILINPÄÄTÖS	46
3.1 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT.....	46
3.2. TILINPÄÄTÖSLASKELMIEN LIITTEENÄ ANNETTAVAT TIEDOT.....	50
4 SISÄINEN VALVONTA	69
5 ALLEKIRJOITUKSET.....	70

1 Toimintakatsaus

1.1 Toiminnan lähtökohdat

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes on sosiaali- ja terveysministeriön alainen tulosohjattu yksikkö. Vuosi 2001 oli Stakesin yhdeksäs toimintavuosi.

Stakesin toiminta-ajatuksena on edistää hyvinvointia ja terveyttä sekä toimia laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseksi koko väestölle yhtäläisin perustein. Tässä tarkoituksessa se tuottaa ja välittää sosiaali- ja terveysalan tietoa ja osaamista päättäjille ja alan toimijoille. Stakes on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva asiantuntijakeskus, jonka ydintoimintoja ovat tutkimus, kehittäminen ja tietovarannot.

Stakesin lakisäätteiset tehtävät ovat:

- seurata ja arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja kehitystä
- tuottaa, hankkia ja välittää alan kotimaista ja kansainvälistä tietoa ja osaamista
- ylläpitää alan virallisia ja muita tilastoja, tiedostoja ja rekistereitä
- harjoittaa alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa
- edistää ja toteuttaa alan koulutusta
- tehdä aloitteita ja esityksiä.

Stakesin toimintaa ohjaavat myös valtioneuvoston hyväksymä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma, sosiaali- ja terveysministeriön yleiset tavoitteet, sosiaaliturvan tutkimus- ja kehittämistoiminnan neuvottelukunnan tutkimuspoliittinen tavoiteohjelma sekä ministeriön ja Stakesin vuosittaiset tulossopimukset.

Stakesin toiminnan painopisteet ja toimintalinjat on määritelty Stakesin strategia-asiakirjassa 'Stakes uuden vuosituhatvuotensa alussa' ja BSC-kortistossa. BSC-kortisto toimii strategisen ja tulosjohtamisen apuvälineenä käytännön johtamistyössä, ja sen mukaan Stakes suuntaa tutkimus- ja kehittämistyötä, tietotuotantoa sekä tiedonvälitystä tukemaan erityisesti seuraavia sosiaali- ja terveysalan tavoitteita:

- Sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat asiakaslähtöisesti ja saumattomasti.
- Sosiaali- ja terveysala käyttää toiminnan taloudellisuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta parantavia menetelmiä.
- Alueelliset ja sosiaaliset hyvinvointierot pysyvät hallinnassa.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa.
- Sosiaali- ja terveysalan tieto-ohjaus toimii vuorovaikutteisesti ja tuloksellisesti.

1.2 Toimintaympäristö

Stakesin toimintaympäristössä keskeisiä pidemmän aikavälin haasteita ovat väestön ikääntyminen ja siitä seuraava kasvava palvelujen kysyntä, hyvinvoinnin alueellinen ja väestöryhmittäinen eriytyminen sekä pitkäaikaistyöttömyyden perintö. Syrjäytymiskehityksen osalta erityisiä huolen aiheita ovat yhtäältä nuorten psykososiaalinen pahoinvointi ja toisaalta ikääntyvät pitkäaikaistyöttömät. Maan väestön sisäinen muuttoliike vaikeuttaa palvelujen tasapuolista järjestämistä. Kuntatalouden heilahtelut horjuttavat lakisääteisten peruspalvelujen järjestämistä. Kansainvälisestä toimintaympäristöstä nousevia haasteita ja toiminnan tarpeita Stakesin kannalta ovat Euroopan yhdentymiseen, lähialuekehitykseen sekä globaaliin kehitykseen liittyvät trendit. Sosiaali- ja terveydenhuollon erityinen haaste on alan ammatillisen henkilöstön saannin turvaaminen. Stakes pyrkii vastaamaan haasteisiin määrätietoisella tutkimus- ja kehittämistyöllä sekä toiminnan pitkäjänteisellä kehittämisellä.

Kertomusvuonna hyväksyttiin Eduskunnassa Stakesia koskeva tilastolaki, joka vahvisti Stakesin asemaa tilastoviranomaisena. Stakes sai rinnakkaisen viranomaisroolin Tilastokeskuksen kanssa ja Stakesin sosiaalihuoltoa koskevat yksilötasoiset rekisterit: toimeentulotuki, lastensuojelu ja sosiaalihuollon hoitoilmoitus saivat täsmällisen lakisääteisen roolin. Lain mukaan sosiaalihuollon yksilötasoisia tietoja ei voi luovuttaa missään muodossa Stakesin ulkopuolelle, joka vastaa Tilastokeskuksen käytäntöä. Stakesin rooli tilastoviranomaisena laajentui, kun sosiaalimenojen tilastointi siirtyi sosiaali- ja terveysministeriöltä ja terveysmenojen tilastointi Kansaneläkelaitokselta Stakesille.

Stakesin kansainvälisen arvioinnin seurantaseminaari järjestettiin elokuussa. Sitä varten Stakes valmisteli itsearviointiraportin, jossa on kuvattu yksityiskohtaisesti arvioinnin suositusten toimeenpano Stakesissa. Kansainvälisen arviointiryhmän loppuraportti Stakesin arvioinnin seurannasta (Follow-up Evaluation of STAKES) valmistui marraskuussa.

Stakesin uudet toimitilat valmistuvat Lintulahdenkuja 4:een elokuussa 2002. Tilojen ja toiminnan suunnittelu uusiin toimitiloihin sekä valmistautuminen itse muuttoon käynnistyivät kertomusvuonna. Muutto uusiin tiloihin toteutuu kesäkuussa 2002.

1.3 Organisaatio ja ohjaustapa

Sosiaali- ja terveysministeriön Stakesiin kohdistaman tulosohtauksen välineenä on vuotuinen tulosopimus. Vuotta 2001 koskevista tulostavoitteista sovittiin tulossopimuksen valmisteluryhmän kokouksessa ja niitä tarkennettiin tulossopimuksen tarkistusneuvottelussa. Tulossopimus allekirjoitettiin 19.12.2000.

Stakesin organisaatio jakaantuu kolmelle toiminnan ja yhdelle hallinnon tulosalueelle sekä yhteen tulosityksikköön. Tulosalueet ovat Sosiaali- ja terveystalot, Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, StakesTieto ja Hallintopalvelut. Ulkomaanavun yksikkö (HEDEC) on erillinen tulosityksikkö. Lisäksi Hallintopalvelut –tulosalueen yhteyteen perustettiin kertomusvuoden alussa Alueyhteistyöryhmä, joka siirtyi Stakesiin Etelä-Suomen lääninhallituksesta.

Neuvottelukunta

Stakesilla on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskusten neuvottelukunta, jonka tehtävänä on edistää ja kehittää sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskusten ja sen sidosryhmien välistä yhteistyötä. Stakesin ensimmäinen neuvottelukunta on asetettu toimikaudeksi 1.11.2000 – 31.1.2003.

Stakesin neuvottelukunta 1.11.2000 - 31.1.2003

- Maaherra Eino Siuruainen, Oulun lääninhallitus (puheenjohtaja)
- Johtaja Pekka Alanen, Suomen Kuntaliitto
- Hallitusneuvos Aino-Inkeri Hansson, sosiaali- ja terveysministeriö
- Professori Marja Jylhä, Tampereen yliopisto
- Sosiaalitoimenjohtaja Maija Kyttä, Turun kaupungin sosiaalikeskus
- Tutkimusprofessori Raija Kalimo, Työterveyslaitos
- Ylijohtaja Aslak Lindström, opetushallitus
- Tutkimusprofessori Jouko Lönnqvist, Kansanterveyslaitos
- Perusturvajohtaja Juha Metso, Espoon kaupunki
- Teknologia-asiantuntija Hanna Pohjonen, Teknologian kehittämiskeskus
- Johtaja Matti Pulkkinen, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri
- Landskapsläkare Birger Ch. Sandell, Ålands landskapsstyrelse
- Pääjohtaja Vappu Taipale, Stakes
- Atk-suunnittelija Satu Kerppilä, Stakesin henkilöstön edustaja

Neuvottelukunta kokoontui kertomusvuonna 3 kertaa.

STAKESIN ORGANISAATIO 2001

Stakesin toimintaa johtaa pääjohtaja johtoryhmän tukemana. Stakesin sisäinen organisaatio määritellään pääjohtajan hyväksymässä työjärjestyksessä.

Johtoryhmä

Johtoryhmä käsittelee Stakesin tulostavoitteita ja resurssien jakoa koskevat sekä muut keskuksen toiminnan kannalta merkittävät asiat. Johtoryhmän tehtävänä on myös yhteensovittaa keskuksen toimintoja ja vastata sen kokonaisvaltaisesta kehittämisestä ja toimintojen koordinoinnista sekä valmistella ja arvioida laajoja hankkeita. Johtoryhmä piti vuonna 2001 39 kokousta ja 9 työkokousta.

Johtoryhmän kokoonpano 2001:

- pääjohtaja Vappu Taipale (puheenjohtaja)
- ylijohtaja Hannu Uusitalo (varapuheenjohtaja, -25.03.2001)
- ylijohtaja Mauno Konttinen (varapuheenjohtaja, 26.03.2001-)
- ylijohtaja Matti Heikkilä (01.06.2001-)
- johtaja Terhi Lönnfors
- tulosjohtaja Ali Arsalo
- tulosaluejohtaja Hannu Hämäläinen
- tulosaluejohtaja Sirpa Taskinen
- tulosaluejohtaja Juha Teperi

Johtoryhmän sihteerinä toimi suunnittelija Kirsi-Marja Lehtelä.

Tulosalueet ja -yksiköt

Tulosalueet vastaavat Stakesin toiminnasta ja tulostavoitteiden toteutumisesta niille pääjohtajan ja tulosaluejohtajan välisissä tulossopimuksissa määritellyillä voimavaroilla. Stakesin tulosalueet /-yksiköt ja niiden tulosalue-/tulosjohtajat vuonna 2001 olivat:

- Sosiaali- ja terveystalvet
Tulosaluejohtaja Juha Teperi
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Tulosaluejohtaja Sirpa Taskinen
- StakesTieto
Tulosaluejohtaja Hannu Hämäläinen
- Hallintopalvet
Johtaja Terhi Lönnfors
- Ulkomaanavun yksikkö (HEDEC)
Tulosjohtaja Ali Arsalo

Alkoholitutkimussäätiö

Vuonna 1950 perustettu Alkoholitutkimussäätiö on vuodesta 1996 lähtien toiminut Stakesin yhteydessä. Säätiö edistää ja tukee sellaista tieteellistä tutkimusta, jonka kohteena on alkoholin käyttö yleensä, sekä alkoholi yksilön ja yhteiskunnan ongelmana. Alkoholitutkimussäätiö on hallinnollisesti itsenäinen. Säätiön ja Stakesin solmiman sopimuksen mukaan Stakes luovuttaa säätiön tutkimusjohtajan ja Stakesin tiloissa työskentelemään hyväksytyjen sopimustutkijoiden käyttöön tar-

peelliset työtilat, työvälineet ja hallintopalvelut. Alkoholi- ja huume tutkimusryhmä tarjoaa säätiön tutkimusjohtajalle sihteeriapua. Kertomusvuonna Stakesin tiloissa työskenteli säätiön tutkimusjohtaja ja viisi sopimustutkijaa.

1.4 Henkilöstö

Stakesin keskeinen voimavara on strategisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin sitoutunut henkilöstö, joka kokee työnsä mielekkäänä ja voi hyvin. Stakesin henkilöstövisiona on toimia tulevaisuuden tekijänä ja alan kansallisen ja kansainvälisen osaamisen kärjessä. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitsemme korkeatasoista osaamista ja ennen kaikkea osajia, joiden työstä syntyy jatkuvasti uusiutuvaa, yhteistä pääomaa.

Kertomusvuoden aikana valmistui Stakesin henkilöstöstrategia. Henkilöstöstrategiaan sisältyy toimenpideohjelma, joka ohjaa Stakesissa tehtävää henkilöstön kehittämistyötä tulevina vuosina. Syksyllä 2001 käynnistettiin kaksivuotinen johtamisen ja esimiestyön valmennusohjelma, joka on suunnattu Stakesin johdolle, tulosaluejohtajille ja ryhmäpäälliköille sekä valmisteltiin suunnitelma osaamisen johtamiseksi Stakesissa. Kertomusvuonna perustettiin palkkausjärjestelmän uudistamista jatkava työryhmä. Henkilöstöstrategiaan pohjautuvia muita henkilöstöhallinnon hankkeita olivat rekrytointiohjeen valmistuminen, lähtöhaastattelumallin käyttöönotto poislähteville työntekijöille ja hallinnollisten prosessien kartoitustyön aloittaminen. Työterveyshuollossa ja työsuojelussa korostuivat sekä henkisen että fyysisen työssä jaksamisen tukeminen.

Henkilöstön määrä ja rakenne

Kertomusvuoden aikana tehtyjen henkilötyövuosien määrä nousi edellisestä vuodesta. Budjettirahoituksella ja ulkopuolisella rahoituksella palkattavan henkilöstön suhteellisissa osuuksissa ei tapahtunut merkittävää muutosta. Budjettirahoituksella palkatun henkilöstön osuus kasvoi hieman edellisestä vuodesta ja ulkopuolisella rahoituksella palkatun henkilöstön osuus laski. Työllistämismäärärahoilla palkatun henkilöstön osuus henkilötyövuosista laskenut laski edelleen. Kertomusvuoden lopussa Stakesin palveluksessa oli yhteensä 435 henkilöä. Lukuun sisältyvät osa-aikatyöntekijät ja työllistämistuella palkatut, mutta eivät korkeakouluharjoittelijat.

Keskimääräinen henkilötyövuosimäärä palkkausperusteen mukaan vuosina 1998-2001.

	1998		1999		2000		2001	
	Htv	%	Htv	%	Htv	%	Htv	%
Stakesin budjettirahoitus	298	77,6	303	79,3	317	82,3	334	83,1
Ulkopuolinen rahoitus	42	11,0	49	12,8	46	12,0	45	11,2
HEDEC	22	5,7	21	5,5	19	4,9	22	5,5
<i>Yhteensä</i>	<i>362</i>		<i>373</i>		<i>382</i>		<i>401</i>	
Työllistämismääräraha	22	5,7	9	2,4	3	0,8	1	0,2
Kaikki yhteensä	384	100,0	382	100,0	385	100,0	402	100,0

Vakituksia palvelussuhteita oli 31.12.2001 258 (59 %) ja määräaikaista 176 (41 %). Vakituisten ja määräaikaisten palvelussuhteiden välinen suhde on muuttunut edellisestä vuodesta. Vakituisten henkilöstön osuus laski neljällä prosenttiyksiköllä. Vakituisten henkilöstön lukumäärä ei kuitenkaan

määrällisesti vähentynyt merkittävästi, sen sijaan määräaikaisen henkilöstön määrällinen kasvu oli huomattavaa. Virkasuhteiden osuus palvelussuhteista laski kertomusvuoden aikana edelleen ja oli vuoden 2001 lopussa 43 % (189). Työsopimussuhteisten määrä jatkoi nousuaan ja oli vuoden 2001 lopussa 57 % (246). Muutosta selittää se, että uusiin palvelussuhteisiin tuleva henkilöstö rekrytoidaan pääasiassa työsuhteeseen virkasuhteen sijaan. Vuonna 2001 Stakesiin tuli 22 uutta vakinaista työntekijää. Heistä kahdeksan oli työskennellyt Stakesissa määräaikaisissa tehtävissä ja 14 rekrytoitiin Stakesin ulkopuolelta.

Palvelussuhteet Stakesissa vuoden viimeisenä päivänä 1998-2001.

Palvelussuhde	1998		1999		2000		2001	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Vakituisia	241	59	249	63	261	63	258	59
Määräaikaisia	148	37	148	37	154	37	176	41
Työllistettyjä	18	4	1	0	0	0	1	0
Yhteensä	407	100	398	100	415	100	435	100

Kertomusvuoden päättyessä Stakesin henkilöstöstä oli osa-aikaeläkkeellä 17 henkilöä, joista kahdeksan oli jäänyt osa-aikaeläkkeelle vuoden 2001 aikana. Vuosia 1999 ja 2001 lukuun ottamatta Stakesista on jäänyt keskimäärin yksi työntekijä osa-aikaeläkkeelle vuosittain. Kyseisten vuosien korkea osa-aikaeläkkeelle jääneiden määrä selittyy osa-aikaeläkkeen säännöissä tapahtuneilla muutoksilla. Vuorotteluvapaalle jääminen oli yhtä suosittua kuin edellisellä vuonna ja vuorotteluvapaalla oli vuoden 2001 aikana kuusi työntekijää. Virka- ja työstävapautuksien määrässä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia aiempiin vuosiin verrattuna. Sairauspoissaolojen ja sairaspäivien kokonaismäärät ovat kasvaneet edellisestä vuodesta, kuten myös henkilöstön lukumäärä. Sairauslomien keske ei ole kuitenkaan kasvanut merkittävästi edellisestä vuodesta.

Kokoaikainen ja osa-aikainen henkilöstö vuoden viimeisenä päivänä 1998-2001.

	1998		1999		2000		2001	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Kokoaikainen	353	87	364	91	374	90	381	88
Osa-aikainen	54	13	34	9	41	10	54	12
Yhteensä	407	100	398	100	415	100	435	100

Sairauspoissaolot vuosina 1996-2001 (työpäivät).

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Poissaolojen lukumäärä	531	670	756	739	772	806
Päivien lukumäärä	2245	2415	2584	2448	2878	3139
Päiviä/tapaus	4,23	3,60	3,42	3,31	3,73	3,89
Sairauslomalaisten lkm	206	242	265	274	269	298
Päiviä/henkilö	7,04	6,46	6,35	6,15	6,93	7,22

Stakesin henkilöstö on korkeasti koulutettua. Henkilöstön koulutustasossa ei ole tapahtunut huomattavia muutoksia. Yleisin koulutustausta on jo pitkään ollut korkeakoulututkinto (ylempi tai alempi korkeakoulututkinto tai tutkijakoulutus). Vuonna 2001 korkeakoulututkinto oli lähes kahdella kolmesta (64 %) kaikista tutkinnon suorittaneista. Stakesin henkilöstön koulutustasoindeksi vuonna 2001 oli 5,7 (5,6 v. 2000). Vuotta 1999 vanhemmat koulutusastetiedot eivät ole vertailu-

kelpoisia koulutusluokituksen uudistuksen vuoksi. Dosentteja eri yliopistoissa Stakesin asiantuntijoilla oli 30.

Seuraavassa taulukossa ovat suoritettut tutkinnot tutkintoasteittain ja sukupuolen mukaan. Luvut eivät sisällä virkavapaalla olevia työntekijöitä.

Henkilöstön koulutusaste vuoden viimeisenä päivänä 1999-2001.

Koulutusaste	Naiset			Miehet			Yhteensä			Tutkintoja %		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Perusaste	32	30	30	5	6	5	37	36	35	9	9	8
Keskiaste	49	55	50	19	14	15	68	69	65	17	16	15
Alin korkea-aste	47	49	49	7	7	8	54	56	57	14	14	13
Al. korkeakouluaste	22	25	29	6	7	8	28	32	37	7	8	9
Yl. korkeakouluaste	102	106	113	39	45	49	141	151	162	35	36	37
Tutkijakoulutusaste	34	36	46	36	35	33	70	71	79	18	17	18
Yhteensä	286	301	317	112	114	118	398	415	435	100	100	100

Stakesin koko henkilöstön keski-ikä oli 44,9 vuotta ja vakituisten viranhaltijoiden keski-ikä oli 50,5 vuotta. Koko henkilöstön sekä vakituisten viranhaltijoiden keski-ikä on noussut lievästi edellisestä vuodesta.

Työterveyshuolto ja TYKY-toiminta

Yhteistyössä Medivire Työterveyspalvelut Oy:n kanssa toteutettiin työterveyshuollon ja työsuojelun hankkeita. Työkykyä ylläpidettiin panostamalla edelleen ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon mm. ikäryhmä- ja ergonomiatarkastuksin. Varhaiskuntoutustoimintaa jatkettiin sekä omalla että ulkopuolisella rahoituksella, jota Stakes sai Valtiokonttorilta ja Kelalta. Valtiokonttorin tuella kustannettiin ryhmille ulkopuolista työnohjausta ja konsultointia omaan kehitystyöhön. Varhaiskuntoutuksena järjestettiin mm. ASLAK-kurssi asiantuntijoille, joka alkoi edellisenä vuonna ja päättyi kertomusvuoden aikana sekä Kuntoremontti. Työterveyshuollossa ja TYKY-toiminnassa painotettiin työntekijöiden ohjausta aktiivisempaan elämäntapaan järjestämällä mm. sauvakävelyopastusta sekä Painonvartijoiden painonhallintakursseja. Stakesin henkilökunnalla oli myös mahdollisuus osallistua Mediviren järjestämiin non stop-ryhmiin, joita järjestettiin mm. selkä- ja niskahartia –seudun ongelmista kärsiville. Stakesin virkistystoimikunta järjesti lisäksi urheilu- ja kulttuuritapahtumia sekä pikkujoulujuhlat.

Henkilöstökoulutus

Stakesin henkilöstökoulutusta on hankittu sekä ulkopuolisilta kouluttajilta että järjestetty itse. Stakes on myös rohkaissut työntekijöitä osallistumaan omaehtoiseen ulkopuoliseen koulutukseen. Stakesin keskitettyä henkilöstökoulutusta on järjestetty johtoryhmän hyväksymän suunnitelman mukaan. Osa ulkopuolisesta koulutuksesta sisältyy keskitettyyn henkilöstökoulutussuunnitelmaan, osan tulosalueet ja ryhmät ovat hankkineet omalla kustannuksellaan tarpeidensa mukaan.

Omassa atk-luokassa järjestettiin atk-koulutusta kertomusvuonna yhteensä 43,5 koulutuspäivää. Kursseja oli kaikkiaan 39 ja osallistujia 295 henkilöä, joista yksi tuli Stakesin ulkopuolelta. Kursse-

ja järjestettiin ainoastaan kaksi enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta osallistujien määrä nousi 21 %:lla.

Stakesin keskitettynä henkilöstökoulutuksena järjestettiin mm. kielikursseja (7 kurssia sekä yksityistunteja), joissa oli yhteensä 69 osallistujaa ja ammatillista täydennyskoulutusta ryhmille (13 kurssia), joihin osallistui yhteensä 250 työntekijää. Lisäksi ostettiin yksittäisiä koulutuspaikkoja Stakesin ulkopuolisille erilliskursseille. Keskitetyn henkilöstökoulutuksen painoalueita olivat projektityöskentelyn valmennus, tutkimusmenetelmien hallinnan sekä esiintymis- ja viestintätaitojen kehittäminen.

1.5 Toimitilat ja toimintavälineet

Stakes toimii Ilmarisen liikekiinteistöt Antilooppi Oy:n omistamassa kiinteistössä Ympyrätalossa Siltasaarenkatu 18:ssä. Toimitilat sijaitsevat useassa eri kerroksessa. Vuoden lopussa Stakesin käytössä oli toimistotilaa yhteensä 12 105 m², varasto- ja arkistotiloja 866 m² sekä pieni toimisto Turussa.

Stakesille on rakenteilla uudet toimitilat Lintulahdenkuja 4:een. Tilat valmistuvat toukokuussa 2002. Toimitilat rakennuttaa Senaatti-kiinteistöt, joka myös omistaa kiinteistön. Uudet toimitilat sijoittuvat pääosin uudisrakennukseen 10 697 htm², lisäksi viereiseen juuresvarastoon saneerataan toimitiloja 2 945 htm². Muutto uusiin tiloihin toteutuu kesäkuussa 2002. Stakesin päätearkisto Kuortaneenkadulta siirrettiin lokakuussa 2001 Haapaniemenkatu 4:n kellariin rakennettuun arkistotilaan (434 m²). Ympyrätalon kellarissa olevat päätearkistot siirretään huhtikuussa 2002 samaan arkistotilaan.

Kalusteita hankittiin vuoden 2001 aikana kaikkiaan 0,1 milj.mk:lla, joka koostuu työtilojen kalusteiden uusinoista. Tietotekniikkahankintoihin käytettiin vuonna 2001 yhteensä noin 3,0 milj.mk. Stakesin tietotekniikka-arkkitehtuuri perustuu lähiverkkoon, jossa oli vuoden 2001 lopulla 440 työasemaa. Stakesissa on lisäksi kannettavia mikroja 140. Tietotekniikkahankinnat kasvoivat noin 0,8 milj.mk vuoteen 2000 verrattuna.

1.6 Stakesin alaiset valtion laitokset

Stakesin alaisuudessa on kaksi valtion mielisairaalaa ja kuusi koulukotia, jotka solmivat tulossopimuksen Stakesin kanssa. Stakesin alaisten laitosten lukumäärässä tai rakenteessa ei tapahtunut muutoksia toimintavuonna.

Stakesin alaiset laitokset vuonna 2002		
Laitos	Paikkakunta	Laitoksen johtaja
Mielisairaalat		
Niuvanniemen sairaala	Kuopio	Eila Tiihonen
Vanhan Vaasan sairaala	Vaasa	Markku Eronen
Koulukodit		
Harvialan koulukoti	Harviala	Kari Oinonen
Kasvun yhteisöt	Mikkeli	Heikki Soininen
Lagmansgårdenin koulukoti	Bennäs	Samuel Nyman
Limingan koulutuskeskus	Liminka	Manu Kitinoja
Sippolan koulukoti	Sippola	Kari Rantila
Vuorelan koulukoti	Nummela	Kurt Kyllönen

Valtion mielisairaaloiden toiminnan tarkoituksena on tuottaa oikeuspsykiatrian erikoisalan palveluja koko maata varten. Sairaaloissa hoidetaan kriminaalipotilaita sekä erityisen vaarallisia ja/tai vaikeahoitaisia psykiatrisia potilaita ja suoritetaan mielentilatutkimuksia. Tämän lisäksi Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana, jonka tarkoituksena on huolehtia oikeuspsykiatrian suppean erikoisalan perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta sekä tehdä alan tieteellistä tutkimustyötä. Valtion mielisairaaloiden yhteenlaskettu vahvistettu paikkaluku vuonna 2001 oli 409 ja yhteenlaskettu henkilöstömäärä henkilötyövuosina 667.

Valtion koulukoteja on kuusi, ja niissä oli vuonna 2001 kaikkiaan 179 oppilaspaikkaa perhekoti-paikat mukaan lukien: Harvialan koulukoti (15 paikkaa), Kasvun Yhteisöt (57), Lagmansgården (15), Limingan koulutuskeskus (36), Sippolan koulukoti (30) ja Vuorelan koulukoti (26). Koulukodeissa annetaan kasvatusta, hoitoa ja peruskouluopetusta tai ammatillista koulutusta sellaisille lastensuojelulain perusteella sosiaalilautakunnan huostaan otetuille lapsille, joita ei voida tarkoituksenmukaisesti kasvattaa ja hoitaa perhehoidossa, lastenkodissa tai muussa lastensuojelulaitoksessa ja jotka eivät sairautensa tai vammaisuutensa vuoksi tarvitse muualla annettavaa hoitoa. (A valtion koulukodeista (796/78 2§). Koulukodeissa voidaan järjestää myös lastensuojelulain mukaista avo- huoltoa ja jälkihuoltoa sekä mielenterveyslaissa (1116/90) tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa (A valtion koulukodeista, 2 §) Koulukodit on tarkoitettu esimurrosikäisille ja murrosikäisille lapsille. Alle 12-vuotiaan lapsen saa sijoittaa koulukotiin tai muuhun siihen rinnastettavaan yksityiseen lastensuojelulaitokseen vain yhdessä hänen vanhempansa, huoltajan tai sen henkilön kanssa, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on (LsL 22 §).

Kunnat hankkivat koulukotipalvelut ostopalveluina laitoksilta. Koulukotien toiminnasta aiheutuvat menot kerätään hoitopäivämaksuina, joiden suuruudesta koulukodit itse päättävät nettobudjetointi-

periaatteella. Valtio voi myöntää kuitenkin koulukodeille hintatukea mikäli kysyntä vaihtelee siten, etteivät hoitotulot kata menoja. Lisäksi hintatukea voidaan suunnata toiminnan sisällölliseen kehittämiseen ja tutkimukseen. Koulukodit ja Stakes tekevät vuosittain tulossopimuksen, jossa sovitaan valtion budjettirahoituksen kohdentamisesta ja toiminnan suuntaviivoista. Myös Opetushallitus osallistuu tulossopimusneuvotteluihin ja allekirjoittaa tulossopimuksen koulukotien opetustoiminnasta ja sen rahoituksesta vastaavana virastona.

2 Tuloksellisuuden kuvaus

2.1 Vaikuttavuus

Asiantuntijatehtävät

Stakesin asiantuntijoilla on vuosittain STM:n työryhmissä puheenjohtajuuksia, jäsenyyksiä ja sihteeri tehtäviä noin 150 kappaletta. Lisäksi Stakesin asiantuntijat palvelevat runsaasti myös muuta valtionhallintoa (eri ministeriöitä, neuvottelukuntia, työryhmiä) vastaavanlaisissa tehtävissä, joita vuosittain on runsas 100. Muulle valtionhallinnolle annetaan myös konsultointipalveluja maksullisena toimintana. Lisäksi Stakesin henkilökuntaa kuullaan asiantuntijana STM:n toiminnassa, muussa valtionhallinnossa ja Eduskunnassa. Stakes antaa vuosittain 50-70 lausuntoa, joista suuri osa on STM:n pyytämiä, mutta myös muun keskushallinnon osuus on merkittävä.

Asiantuntemuksen käyttöä vuosina 1995-2001 kuvaavat seuraavat luvut, jotka perustuvat henkilöstön suoriterekisteriin tekemiin ilmoituksiin. Stakesin uudistettu suoriteluokitus otettiin käyttöön vuoden 2001 alussa, jonka vuoksi aiempien vuosien suoritiedot eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

Osallistuminen kansalliseen sosiaali- ja terveystalitiikkaan							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Toiminta STM:n asettamissa työryhmissä ym.							
- Puheenjohtajuus	7	8	8	9	4	10	11
- Jäsenyys	65	65	110	104	78	101	105
- Sihteeriys	14	12	20	26	22	14	25
- Asiantuntijana kuuleminen	44	46	19	35	38	41	29
Toiminta muun valtiohallinnon asettamissa työryhmissä ym.							
- Puheenjohtajuus	5	6	7	8	4	10	8
- Jäsenyys	63	67	85	86	97	102	100
- Sihteeriys	3	2	2	2	2	4	8
- Konsultointiprojektit	14	17	15	11	3	6	-
- Muu konsultointi (päiviä)	59	9	32	82	4	41	23
Kuultavana eduskunnassa	17	24	12	16	24	23	20

Osallistuminen kunnalliseen sosiaali- ja terveystalitiikkaan							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Konsultointiprojektit kunnille ja kuntayhtymille	47	15	48	28	30	58	-
Muu konsultointi kunnille ja kuntayhtymille (päiviä)	41	34	187	100	61	66	343
Asiantuntija ja projektiryhmätapaamiset	78	39	60	57	47	39	103
Projekteihin ja tilastoihin liittyvä koulutus							
- Päiviä	44	61	74	44	24	41	133
- Osallistujia	831	2 816	3 940	1 024	510	1 264	984

Stakesin henkilöstön kotimaiset ja kansainväliset asiantuntijatehtävät								
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Toiminta komiteoissa, toimikunnissa, työryhmissä ja Projekteissa (puheenjohtajuudet, jäsenyydet lkm)								
<i>Kansainväliset</i>	79	117	145	171	153	153	218	125
<i>Kotimaiset</i>	325	436	484	587	592	509	652	614
Toiminta seminaareissa ja asiantuntijakokouksissa (valmistelu, toimihenkilönä toimiminen, esiintymiset lkm)								
<i>Kansainväliset</i>	395	527	628	866	754	766	1 006	671
<i>Kotimaiset</i>	811	916	890	1080	1 243	1 001	1 170	1 663

Stakesin henkilöstön muut asiantuntijatehtävät								
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Akateemiset asiantuntijatehtävät								
Vastaväitökset, esitarkastukset, tarkastukset	41	25	27	48	41	31	37	20
Opinnäytteitä ohjauksessa (opinnäyte hyv.)	29	13	17	12	15	19	23	10
Refereelausunnot	85	71	89	97	113	121	301	139
Muut akateemiset toimeksiannot ¹	218	263	240	119	295	132	130	239
Muut asiantuntijana kuulemiset ²	637	679	618	769	991	816	1 064	963

¹ Sis. mm. lausunnot professorin ja dosentin pätevydestä sekä tieteellisten tutkimussuunnitelmien arvioinnit.
² Sisältää mm. Stakesin henkilöstön esiintymisen tiedotusvälineissä

Stakes ylläpitää rekisteriä sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoista, jotka ovat STM-konsernin organisaatioiden käytettävissä mm. asiantuntijalausunnon antajina. Vuonna 2001 rekisterissä oli 138 asiantuntijaa.

Vuosina 1994-2001 Stakesin henkilöstön julkaisuutoimintaa kuvaavat julkaisurekisteristä poimitut luvut olivat seuraavat.

Henkilöstön julkaisut	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Kirjat	68	104	84	139	129	143	125	144
Toimitetut teokset	38	24	22	44	41	36	31	30
Artikkelit toimitetuissa teoksissa	102	91	110	210	192	143	130	69
Artikkelit tieteellisissä julkaisusarjoissa	85	117	149	183	172	175	150	128
Artikkelit ammatillisissa lehdissä	181	175	223	237	256	273	189	141
Artikkelit muissa lehdissä	19	36	28	18	31	61	29	37
Muu julkaistu kirjallinen toiminta	23	95	76	78	138	117	79	66
Kokouksesitelmät, abstraktit ja posterit kokousjulkaisuissa	-	214	207	255	253	289	183	165
Elektroniset julkaisut	-	-	9	18	29	33	25	12

Julkaisuja ilmestyi useilla eri kielillä, joista suomi (288), englanti (136) ja ruotsi (27) olivat pääkie-
liä.

2.2 Stakesin tulostavoitteiden toteutuminen

Stakesin tulostavoitteet vuodelle 2001 määriteltiin STM:n kanssa solmitussa tulossopimuksessa sekä valtion talousarviossa (luvun 33.02 perustelut). Stakesin alaisten laitosten tulostavoitteet määriteltiin tulossopimuksissa, jotka mielisairaalat ja koulukodit ovat tehneet Stakesin kanssa. Stakesin vuoden 2001 tulossopimukseen on kirjattu vain ministeriön kannalta keskeiset tavoitteet pyrkimättä sopimusvuoden koko toiminnan kattamiseen.

Stakesin maksuttoman toiminnan budjettirahoitteiset erilliskustannukset tulossopimuksen yleistavoitealueittain on esitetty seuraavassa taulukossa.

Yleistavoite	Erilliskustannukset (1 000mk)	
	Tulossopimuksessa arvioitu	Toteutunut
Sosiaaliturvan kannustavuus ja rahoitus		300
Työssä jaksaminen ja jatkaminen		1 070
Syrjäytymisen ehkäisy ja katkaisu		4 280
Terveelliset elintavat, toimintakyky ja hyvä elinympäristö		8 710
Sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen		8 430
Tasa-arvon vahvistaminen		950
Erilliskysymykset		330
Summa	20 000	24 070
Aiempien vuosien tulossopimuksessa sovitut tehtävät ja jatkuva toiminta	63 000	53 400
Tukitoiminnot (hallinto-, atk-, vuokra- ym. menot)	41 000	41 900
Summa	104 000	95 300
YHTEENSÄ	124 000	119 365

Kustannusten jako yleistavoitealueille perustuu arvioon ja on suuntaa-antava.

Toimintavuoden tulokset on esitetty tässä tulossopimuksen rakenteen mukaisesti. Tulostavoitteet on erotettu muusta tekstistä kursivoinnilla. Jaksoon 2.4 on koottu yhteenveto Stakesin maksullisen toiminnan ja Stakesin alaisten koulukotien ja mielisairaaloitten tuloksista.

2.2.1 Toiminnalliset tavoitteet

Seuraavat tavoitteet toteuttavat hallinnonalan yleistavoitteita sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmaa vuosille 2000-2003 (TATO). Stakes toteuttaa tässä tulossopimuksessa mainitut hankkeet budjettirahoituksellaan, ellei ole toisin mainittu.

Tavoitteet on esitetty luvuissa 2.2.2-2.2.7 hallinnonalan yleistavoitteiden mukaisesti otsikoituina. TATO –kytkennät on ilmoitettu asianomaisten tavoitteiden yhteydessä.

2.2.2 Sosiaaliturvan kannustavuus ja rahoitus

Stakes varautuu suorittamaan vuoden 2000 syksyllä valmistuvaan valtiosuusjärjestelmän määrätymisperusteita koskevaan selvitykseen ja tarvittavaan hallituksen esitykseen liittyviä jatkolaskeleita. [TATO 78]

Stakes varautui tehtävään, mutta sosiaali- ja terveysministeriö ei antanut asiaa koskevaa toimeksiantoa. (PV 307 309)

Stakes osallistuu yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa SOMA-mikrosimulaatiomallien ylläpitoon ja kehittämiseen. Asiantuntemuksen vahvistumisen myötä Stakes ottaa aikaisempaa suuremman vastuun mallien ylläpidosta, kehittämisestä ja dokumentaatiosta.

Stakes osallistui yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa SOMA-mikrosimulaatiomallien ylläpitoon ja kehittämiseen. Stakesin asiantuntijaresurssien kuormitustilanteesta johtuen Stakes ei pystynyt ottamaan aikaisempaa suurempaa vastuuta mallista. (HV)

Stakes selvittää sosiaaliturvan kannustin-, rahoitus- ja tulonjakovaikutuksia sekä avustaa sosiaali- ja terveysministeriötä sosiaaliturvan uudistusten vaikutusten arvioinnissa.

Stakes avusti sosiaali- ja terveysministeriötä toimeentulotuen lakiuudistuksessa sekä antoi asiantuntijalausuntoja sosiaaliturvan uudistuksista eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle. (HV 402203)

Stakes jatkaa sosiaaliturvan taloudellisten ja muiden kannustinrakenteiden tutkimusta erityiskohderyhminä nuoret ja ikääntyneet.

Sosiaaliturvan taloudellisten ja muiden kannustinrakenteiden tutkimus jatkui ja siitä julkaistiin tuloloukkuja koskeva tutkimus, jossa esitetään väestöryhmittäin tuloloukkujen kohdentuminen ja arvio niiden yleisyydestä. (HV 402203)

Stakes selvittää vanhusten sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeeseen vaikuttavia tekijöitä ikääntyvien eri ikäkohorteissa ja antaa muuta asiantuntija-apua Somera-toimikunnalle.

Näin tehtiin. (PV 304 304)

2.2.3 Työssä jaksaminen ja jatkaminen

Stakes jatkaa työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamisprojektin pohjalta suunniteltua jatkotyötä.

Stakes käynnisti jatkotyönä nelivuotisen ESR -rahoitteen hankkeen 'Työn ja perheen yhteensovittaminen työelämässä'. Hankkeessa on kuusi työpaikkaa tekniseltä sekä sosiaali- ja terveystalalta. Kehittämistyö on käynnistetty esimiesten parissa teemahaastatteluin ja ryhmätoimintana. Hankkeen olennainen osa on laaja tiedotus- ja koulutustyö, jota toteutettiin mm. Terve-SOS:ssa järjestetyssä seminaarissa. Lisäksi pidettiin 30 esitelmää ja annettiin 50 haastattelua sekä esiinnyttiin kansainvälisillä foorumeilla. (HV 405304)

2.2.4 Syrjäytymisen ehkäisy ja katkaisu

Stakes käynnistää tutkimus- ja kehittämisprojektin, jossa luodaan valmiuksia toteuttaa kunnille tuleva uusi kuntouttavan työtoiminnan velvoite sekä arvioidaan asiakaskohtaisia aktivointisuunnitelmia ja niiden osana kuntouttavan työtoiminnan erilaisia malleja sekä suoritetaan vuonna 2001 voimaan tulleiden toimeentulotukea koskevien uudistusten seuranta. [TATO 27]

Stakes käynnisti tavoitteen mukaisen hankkeen (Akku), johon liittyvä tiedonkeruu käynnistettiin lain tultua voimaan syyskuussa 2001. Kyselyyn ja pilottikuntakokeiluun perustuva raportti kuntouttavan työtoiminnan lain vastaanotosta ilmestyi. Toimeentulotuki uudistusten seuranta käynnistettiin ja liitettiin osaksi vuoden 2002 toimeentulotuki uudistusten arviointia koskevaan laajempaan arviointitutkimukseen, sekä uudistettiin toimeentulotukitilastojärjestelmä vuoden 2002 alusta alkaen. (HV 402904, 408302, ST 502203)

Ylivelkaantumisen ongelmat –hankkeen seurantatutkimukset toteutetaan vuosina 2000 –2001.

Hankkeen seurantatutkimus toteutettiin ja siitä raportoitiin Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä 6/2001 'Ylivelkaantumisen ongelmaan uusia ratkaisuja'. Lisäksi järjestettiin tammikuussa pohjoismaainen konferenssi ylivelkaisuudesta. (HV 402309)

Sosiaalisen luototuksen evaluaatiotutkimus - hanke jatkuu vuoden 2001 loppuun saakka. Hanketta tuetaan STM:n erillisrahoituksella. [TATO 28]

Hanke toteutettiin ja loppuraportti julkaistiin sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuna 'Sosiaalinen luototus - vaikuttavuus- ja kokonaisarviointi'. (HV 402901)

Stakes pitää yllä hallinnonalan syrjäytymistutkimusverkostoa ja seuraa syrjäytymiskehitystä ja siihen liittyvää tutkimusta ja kehittämishankkeita.

Stakes ylläpiti hallinnonalan syrjäytymistutkimusverkostoa, joka raportoi syrjäytymistutkimuksen tilasta Sosiaaliturvan tutkimus- ja kehittämistoiminnan neuvottelukunnalle. Syrjäytymistutkimuksen tuloksia välitettiin hallinnonalana syrjäytymistä koskeviin ohjelmiin ja asiantuntijaryhmille. (HV)

Stakes laatii vuosittaisen selvityksen syrjäytymistilanteesta kiinnittäen huomiota syrjäytymisen laajuuteen ja vakavuuteen.

Stakes selvitti asunnottomuuskysymyksiä ja tuotti syrjäytymiseen liittyviä tietoja, joita toimitettiin sosiaali- ja terveysministeriölle. Tuotettiin lasten ja nuorten syrjäytymisestä erillisjulk

kaisut 'Huono ennuste' ja 'Lasten pahoinvointi'. (HV, PV 301302)

Stakes jatkaa terveyden eriarvoisuuteen liittyvää tutkimusta yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten kanssa.

Tutkimusta jatkettiin yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten kanssa. 'Lasten ja nuorten kunnat-erot' -tutkimuksesta valmistuivat seutukunnan mukaisia muutoksia kuvaavat tiedot sekä tupakoinnin seutukuntaeroja selvittävä tutkimus. Tuloksia julkaistiin hankkeen kotisivuilla, kotimaisissa tieteellisissä lehdissä, Terve Kunta-päivillä, kahdessa kansainvälisessä kongressissa ja tiedotustilaisuudessa. Lisäksi julkaistiin Helsingin nuorten asenteita ja terveyskäyttäytymistä erittelevät tutkimukset. (HV 406901, PV 309303, 309901, 309903)

2.2.5 Terveelliset elintavat, toimintakyky ja hyvä elinympäristö

Stakes jatkaa kuntien hyvinvointipoliittisten ohjelmien laatimisen tukemista antamalla asiantuntijapua kunnille yhdessä läänien sosiaali- ja terveysosastojen kanssa. [TATO 1] Hankkeita tuetaan myös terveyden edistämisen määrärahasta.

Stakes jatkoi kolmen pilottikunnan kanssa kunnallisen hyvinvointikertomusmallin laadintaa. Hyvinvointikertomusmalli on nähtävissä osoitteessa <http://www.stakes.fi/hyvinvointi/ed/hyvinvointikertomus>. Lisäksi käynnistettiin 12 kunnan Terve Kunta-verkostossa hyvinvointistrategioiden valmistelu ja niiden vertaisarviointi. Selvitys hyvinvointistrategioiden ja -ohjelmien sekä niiden valmistelun tilanteesta valmistui. Yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa järjestettiin IV Terve Kunta-päivät, joihin osallistui yli 600 kuntien johdon ja eri hallinnonalojen edustajaa. Terve Kunta-verkosto jakoi WHO:n Euroopan kansallisen Healthy City -verkosto kokemuksia työkokousten ja vierailujen avulla. Verkoston kotisivuja päivitettiin ja laajennettiin kertomusvuoden aikana (<http://www.stakes.fi/hyvinvointi/ed/tkverkosto>). (HV 406903)

Stakes vahvistaa sosiaalipoliittista otetta kuntien hyvinvointipoliittisten ohjelmien laatimisen tukemisessa. Ohjelmien laatimisen tukemisessa yhtenä sovellutusalueena ovat lasten ja nuorten hyvinvointiselonteot. Tavoitteena on hyvinvointistrategioiden keskeisten piirteiden lisääminen kunnan taloussuunnitelmaan ja kuntakertomuksiin. [TATO 1] Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahasta.

Kouluterveyskyselyn (<http://www.stakes.fi/kouluterveys/>) avulla tuotettiin kunnille tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden tilasta ja siinä tapahtuneista muutoksista. Kyselyyn osallistui noin 59 000 oppilasta 173 kunnasta. Valmisteltiin 14 kunnan kanssa lasten ja nuorten hyvinvointiselontekoja valtuustolle sekä ehdotus lasten ja nuorten hyvinvointi-indikaattoriksi kouluterveyskyselyn pohjalta. Osallistuttiin 'Nuorten elinolot' -vuosikirjan toimittamiseen Nuorisosiain neuvottelukunnan ja Nuorisotutkimusverkoston kanssa ja jatkettiin hyvinvointi-indikaattoreiden kehittämistä. (HV 406901, ST 502201)

Stakes kehittää ehkäisevän sosiaalipolitiikan alueellisia ja paikallisia toimintamalleja.

'Innovatiivisten paikallisten sosiaalisten hankkeiden' -tutkimuksessa jatkettiin kenttäyhteistyötä YAD (Youth Against Drugs) -projektiryhmän kanssa kuudella paikkakunnalla, joilla YAD kokeilee monitoimijaista ja moniammatillista verkostotyömuotoa. Tutkimuksen tuloksia esiteltiin useilla kotimaisilla ja kansainvälisillä foorumeilla sekä referee-artikkelissa (YP 4/2001). (HV 402301)

Stakes jatkaa vuonna 2000 aloitettua kuntien terveystietojärjestelmien kehittäminen -hanketta vuoteen 2003 saakka. [TATO 1] Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahasta.

Hanke jatkui tavoitteen mukaisesti. Tavoitteen toteutumista on kuvattu tarkemmin edellä hyvinvointipoliittisten ohjelmien yhteydessä (HV 406903)

Vanhuspoliittisen strategiatyön tueksi Stakes tarjoaa kunnille EVERGREEN 2000 –ohjelmistoa, konsultaatiota ja tukea yhteistoiminnalliseen, strategiseen suunnitteluun kehitetyn metodin avulla. [TATO 1]

Stakes toimitti viidelle uudelle kunnalle (Helsinki, Turku, Naantali, Raisio, Kuru) sekä EVERGREEN ohjelmiston että toteutti siihen liittyvän konsultaatio-ohjelman. (PV 304304, 307303)

Stakes jatkaa sosiaalisten ja terveysvaikutusten arviointitoiminnan kehittämistä sekä tuottaa oppimateriaalia yhteistyössä lääninhallitusten kanssa. [TATO 2] Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahasta.

Osana sosiaalisten ja terveysvaikutusten arviointitoiminnan kehittämistä tuotettiin nettisivut tukimateriaaliksi sosiaali- ja terveysministeriön 'Ympäristövaikutusten arviointi' -oppaaseen. Aineistosta laadittiin myös lyhennetty paperiversio, joka on ollut lausuntokierroksella. 'Elinympäristömme – oppimateriaalit' -projektissa työstettiin oppimateriaalia yhdessä Oulun seudun ammattikorkeakoulun (OAMK) kanssa sekä ohjattiin perusopetukseen sisältyvää 'Ympäristö ja hyvinvointi' -kurssia sekä kunnan työntekijöille suunnattua täydennyskoulutusta ja osallistuttiin OAMK:n erikoisopintojen valmisteluun. (HV 409301, 409303)

Stakes antaa sosiaalipoliittiseen lähiöuudistukseen asiantuntija-apua erikseen sovittavalla tavalla. [TATO 3]

Stakes antoi sosiaali- ja terveysministeriölle pyydettyä asiantuntija-apua, seurasi lähiöissä tapahtuvaa kehittämistyötä sekä teki selvityksen ympäristön laadun merkityksestä kuolleisuuseroihin pääkaupunkiseudun eri osissa. (HV 409101)

Stakes jatkaa kuntien ehkäisevän päihdetyön kehittämistä ja koordinointia yhdessä mm. läänien, muun aluehallinnon, kuntien ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa. Toiminnan sisältö painottuu tiedonvälitykseen, tutkitun tiedon hyödyntämiseen sekä koulutukseen. [TATO 21] Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahasta.

Stakes jatkoi kuntien ehkäisevän päihdetyön kehittämistä ja koordinointia. Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöverkoston työ käynnistettiin tiedonvälityksen ja työkokousten avulla. Verkostoon kuului vuoden lopussa 407 yhdyshenkilöä. Kertomusvuonna järjestettiin yhteistyössä lääninhallitusten kanssa 11 alueellista työkokousta. Opetushallituksen, TEK:n ja Stakesin yhteisjulkaisuna ilmestyi oppikirja koulujen päihdetyöstä. Osallistuttiin lukuisiin koulutustapahtumiin luennoitsijana sekä järjestettiin seminaari yhdessä Kuntaliiton ja Päihde- ja mielenterveysmessujen kanssa. Suomen early warning -järjestelmän suunnittelu ja pilotointi aloitettiin. Kehitettiin päihdetyön verkkoportaaliala saadun palautteen pohjalta. (HV 404301)

Stakes toteuttaa myöhemmin tarkentuvan osuuden STM:n, Stakesin ja järjestöjen yhteisesti suunnittelema ”Varhainen puuttuminen” – hankkeesta. [TATO 21] Hanketta tuetaan STM:n erillis-

rahoituksella.

Osana sosiaali- ja terveysministeriön hanketta käynnistettiin 'Varhainen puuttuminen' –hanke (Varpu) laajana selvitys-, koulutus- ja kehittämissyhteistyönä 14 kunnan kanssa. Stakes julkaisi teemaan liittyviä artikkeleita ja toteutti siihen liittyvää koulutusta. (HV 408303)

Stakes osallistuu kokeiluihin omavalvonnan toteuttamisesta alkoholijuomien vähittäismyynnissä ja anniskelussa erikseen sovittavalla tavalla. [TATO 25]

Tavoitteen toteutus siirrettiin neuvottelujen jälkeen STTV:lle. (HV)

Stakes kehittää kunnallista tapaturmatorjuntatyön mallia ja työn pohjana tarvittavaa tilastointia tavoitteena saada koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjunta toimivaksi osaksi kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategioita.

Kunnallisen tapaturmatorjuntatyön mallin ja työn pohjana tarvittavan tilastoinnin kehittämiseen liittyen valmistui Hyvinkäällä toteutetusta pilottihankkeesta loppuraportti yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja Liikenneturvan kanssa. Toinen kehittämishanke on käynnissä Kouvolassa. Tiedon jakaminen eri kanavien kautta aloitettiin. Käynnistettiin yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa. Osallistuttiin ikäihmisten kaatumistapaturmien ehkäisyohjelman toteutukseen sekä valtakunnallisen tapaturmapäivän suunnitteluun ja toteutukseen. Tilastoinnin osalta käynnistettiin pilottiaineistojen keruu ja tietojärjestelmien kartoitustyö, joiden raportit valmistuvat vuoden 2002 alkupuolella. (HV 406902, ST 502028)

Stakes huolehtii terveyden edistämisen määrärahalla tuettavista kunnallisista kehittämishankkeista ja valmistelee ehdotuksen vuodelle 2002 siten, että Stakesin omat ja kuntien/alueiden hankkeet muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden.

Stakes valmisteli käyttösuunnitelmaehdotuksen sekä hoiti Stakesin vastuulla olleiden hankkeiden hallintotehtävät. (HV 401102)

Stakes osallistuu Kansanterveyden neuvottelukunnan sihteeristön tehtäviin. Stakes perustaa asiantuntijaryhmiä muiden tutkimuslaitosten kanssa sovitun työnjaon mukaisesti.

Stakesin edustaja on neuvottelukunnan kolmessa jaostossa. Stakesin asiantuntija toimi neuvottelukunnan päätoimisena sihteerinä. Asiantuntijatyöryhmiä ei perustettu. (Johto, PV)

Stakes osallistuu vuonna 2002 annettavan sosiaali- ja terveystieteen valmisteluun.

Stakes valmisteli muistioita sosiaali- ja terveystieteen valmisteluun varten ja antoi sosiaali- ja terveysministeriölle sihteerityövoimaa. (HV)

Stakes osallistuu valtioneuvoston vuonna 1998 tekemän huumausainepoliittisen periaatepäätöksen sisältyvän huumausainehjelman toteuttamiseen.

Stakes osallistui huumausainehjelman valmistelutyöhön. (HV, ST 502206)

Stakes koordinoi seksuaaliterveyden kehittämistyötä yhteistyössä alan muiden toimijoiden kanssa. Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahalla.

Stakes koordinoi seksuaaliterveyden kehittämistyötä käynnistämällä verkostoyhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa seksuaaliterveyden peruskoulutuksesta sekä käynnistämällä

selvityksen seksuaalineuvonnan ja seksuaaliterapian täydennyskoulutuksesta. Lisäksi yhteistyökumppanien kanssa järjestettiin seminaari 'Monimuotoinen seksuaalisuus' ja osallistuttiin Jyväskylän seksuaalikasvatustapahtuman järjestämiseen sekä Duodecimin aborttihoitosuosituksen laatimiseen. (HV 406304)

Stakes osallistuu asiantuntijapanoksella Suomen ja EU:n väliseen alkoholijärjestelmien harmonisointiin liittyviin tutkimus- ja selvityshankkeisiin sekä huumausainepolitiikan kehittämiseen EU:n ja Euroopan Neuvoston Pompidou-ryhmän piirissä tehtävässä yhteistyössä.

Stakes asiantuntijapanoksena julkaistiin 'European Comparative Alcohol Study' -projektin ensimmäisen osan artikkelit, jotka ilmestyivät NAT:n ja Addictionin liitteinä. Lisäksi Stake sin julkaisuina ilmestyi kaksi teosta, jotka käsittelivät alkoholinkulutusta ja juomatapoja EU -maissa. (HV 403303)

2.2.6 Sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen

Stakes jatkaa apuvälinepalvelujen kehittämishankkeen toteuttamista. [TATO 12]

Stakes valmisteli apuvälineiden saatavuusselvityksen ja käynnisti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa yhdessä määritellyn apuvälinealan toimintapolitiikan kehittämisen, jonka loppuraportti valmistuu vuonna 2002. Lisäksi käynnistettiin apuvälineiden laatusuositus työ, joka valmistuu vuonna 2002, ja 'ITSE' -hanke, jossa kuntia tuetaan uuden teknologian hyödyntämisessä apuvälineenä. (PV 310 308)

Stakes osallistuu palveluohjaajakokeilun arvioinnin suunnitteluun. [TATO 52]

Stakes osallistui arvioinnin suunnitteluun. (PV 303301)

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Stakes jatkavat yhteistyössä lääninhallitusten kanssa valtakunnallisen varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishanketta, jonka tavoitteena on vahvistaa paikallista, alueellista ja valtakunnallista ohjaus- ja arviointijärjestelmää. [TATO 55]

Kehittämishanketta toteutettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja lääninhallitusten kanssa tavoitteen mukaisesti. (PV 306303)

Stakes jatkaa sosiaalihuollon erityispalvelujen seudullisten toimintakäytäntöjen ja sopimusmenettelyjen kehittämistyötä [TATO 58]

Sosiaalihuollon erityispalvelujen seudullisten toimintakäytäntöjen ja sopimusmenettelyjen kehittämistyötä koskevat hankesuunnitelmat valmistuvat keväällä 2002. Sopimusohjauksen käynnistämistä Uudenmaan erityishuoltopiirissä valmisteltiin. Tuettiin koko maassa alueellisten asiantuntijaverkostojen rakentamista. (PV 310311)

Stakes tuottaa tietoa erillisryhmien erityisen tuen tarvetta koskevan selvitystyön tueksi. [TATO 82]

Tavoitteen toteutus siirtyi vuodelle 2002, jolloin sen toteutuksesta ja vastuuhenkilöistä päätehtään sosiaali- ja terveysministeriön kanssa käytävien neuvottelujen jälkeen. (PV)

Stakes huolehtii sosiaalityön neuvottelukunnan sihteeristön tehtävistä.

Stakesista riippumattomista syistä neuvottelukunta asetettiin vasta vuonna 2002. (PV

303310)

Stakes osallistuu viranomaisyhteistyön kehittämiseen lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemisessä ja tuottaa asiaa koskevan oppaan

Stakes osallistui sosiaali- ja terveysministeriön nimittämään työryhmään, joka aloitti toimintansa marraskuussa 2001. (HV 405301)

Stakes osallistuu Itämeren alueen valtioiden lastensuojelun yhteistyön kehittämiseen ja lasten seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisemiseen.

Stakes koordinoi Suomen osalta pohjoismaista verkostohanketta 'Children at Risk in the Baltic Sea Region'. (HV 405301)

Stakes jatkaa ohjeiden laatimista ja koulutuksen järjestämistä huoltoriitatilanteiden selvitysten tekemiseen.

Stakes julkaisi oppaan 'Lapsen etu erotilanteessa', jonka valmisteluprosessissa kuultiin laajaa asiantuntijajoukkoa. (HV 405305)

Stakes antaa asiantuntija-apua sosiaalista kehitystä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön (YK:n toimikunnat).

Stakes osallistui sosiaalista kehitystä koskevaan kansainväliseen yhteistyöhön mm. osallistumalla YK:n kokousten valmisteluun valmistelemalla lausuntoja ja Suomen puheenvuoroja. Lisäksi tehtiin maksullista konsulttityötä mm. ulkoministeriölle ja Maailmanpankille. (HV, PV 30301)

*Stakes jatkaa yhteistyötä vanhemmuuden tukemista koskevien hankkeiden toteuttamiseksi vuonna 2000 tehdyn kartoituksen pohjalta yhteistyössä kuntien ja alan järjestöjen kanssa. [TATO16]
Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahasta*

'Vanhemmuuden aika' -projektissa toteutettiin kolmen kunnan (Espoo, Jyväskylä, Rauma) kanssa pilottihanke, jossa kehitettiin vanhemmuuden elämäntilanteen prosessityöskentelyn menetelmää uutena työkäytäntönä neuvoloissa, päiväkodeissa ja kotihoidon perhetyössä. Alan järjestöjen ja kuntien toimijoita kokoava yhteistyöfoorumi jatkoi toimintaansa. Järjestettiin seminaari 'Vanhemmuuden tukeminen peruspalveluissa' neuvoloiden ja päiväkotien henkilöstölle. (HV 405303)

*Stakes koordinoi varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen - hankkeen toimeenpanoa ja kehittämistyötä (mm. kohderyhmien laajentaminen) toimien yhteistyössä lääninhallitusten kanssa. [TATO 16]
Hanketta tuetaan terveyden edistämisen määrärahasta.*

Hanke toteutetaan vuonna 2002 ulkopuolisen rahoituksen varmistuttua. (PV 305311)

Stakes osallistuu mielenterveyspalveluita koskevien toimenpidesuosituksen mukaisiin hankkeisiin. [TATO 41, 42]

Stakes osallistui mielenterveyspalveluita koskevien toimenpidesuosituksen mukaisiin hankkeisiin: 'Mielenterveyttä peruspalveluissa/Pääsky-ohjelma' ja 'Mielekäs elämä' -ohjelma. (PV 305304, 305305)

Stakes valmistelee ja käynnistää hammashuollon uudistuksen toteutumisen seurannan. Hankkeelle perustetaan ministeriön ja Stakesin yhteinen ohjausryhmä.

Hammashuollon uudistuksen toteutumisen seurantaan koskevan hankkeen suunnitelma valmistui ja hanke käynnistettiin. (PV)

Stakes valmistelee ehdotuksen suun terveydenhuollon kehittämishankkeen jatkotoimiksi saatujen projektikokemusten pohjalta ja tukee kuntien kehittämistyötä tällä alueella soveltuvin osin.

Stakes valmisteli johtaville terveystieteidenhammaslääkäreille ja -hoitajille hammashoitouudistusta tukevaa, priorisointia käsittelevää koulutusta, joka toteutetaan vuonna 2002. Käynnistettiin Jyväskylässä seutukunnallinen hanke hammashoidon työnjaon optimoimiseksi ja aloitettiin hoidonparrastuksen toteutumisen esteiden selvitys hammashoidossa. Perustettiin epävirallinen hampaiden oikomisen järkevöittämissä aivoriivi. (PV)

Stakes valmistelee uusitun kouluterveydenhuollon oppaan ja julkaisee sen myös ruotsinkielisenä.

Stakes valmisteli uusittua opasta, jonka käsikirjoitusluonnos lähetettiin lausunnoille. Oppaan julkaiseminen siirtyi keväeseen 2002. (HV 406901)

Stakes valmistelee erityistason alaikäisten psykiatrisen hoidon jatkotoimenpide-ehdotuksen sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämietinnön 2000:7 pohjalta.

Stakes valmisteli jatkotoimenpide-ehdotuksen tavoitteen mukaisesti. (PV 307311)

Stakes osallistuu vanhustenhuollon, mielenterveyspalvelujen, kouluterveydenhuollon, vammaisten asumispalvelujen ja päihdetyön laatusuosituksen valmisteluun. Valmistelutyö suoritetaan yhteistyössä Suomen Kuntaliiton ja tarvittaessa valtion muiden laitosten kanssa. [TATO 53]

- *Stakes käynnistää vanhustenhuollon valtakunnallisen kehittämisprojektin TATO 53 mukaisten ja koko vanhusten palvelujärjestelmää koskevien suositusten käyttöönoton edistämiseksi. Suositukset valmistellaan vuoden 2001 loppuun mennessä. Laatusuosituksen laatimista tuetaan STM:n erillisrahoituksella.*

Stakes käynnisti valtakunnallisen kehittämisprojektin tavoitteen mukaisesti. Suositukset valmistuivat kertomusvuoden alussa. Suositusten tukimateriaalin valmistelu ('Ikäihmisten hyvä hoito ja palvelu - opas laatuun') aloitettiin ja se valmistuu maaliskuussa 2002. Suositusten vaikuttavuuden arviointiin valmisteltiin avainindikaattoris-toa, joka valmistuu vuonna 2002. (PV)

- *Stakes jatkaa vuonna 2000 aloitettua mielenterveyspalvelujen hyvien käytäntöjen laatusuosituksen laatimista. Suositus valmistuu vuonna 2001. Hanketta tuetaan STM:n erillisrahoituksella.*

Mielenterveyspalveluiden laatusuositukset julkaistiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton kanssa. Julkaisua edelsivät kaikkien lääninhallitusten kanssa käydyt alueelliset neuvottelut suositusten sisällöstä ja käyttöönotosta. Osana mielenterveysryhmän lähitulevaisuuden kokonaissuunnitelmaa työstettiin jatkotoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on laatusuositusten implementointi ja edelleen kehittäminen. (PV 305309)

- *Stakes jatkaa yhteistyössä lääninhallitusten kanssa kouluterveydenhuollon kehittämishanketta ja käynnistää kouluterveydenhuollon laatusuosituksen valmistelun. Tarkempi suunnitelma laatusuosituksen valmistelusta valmistuu vuonna 2001. Stakes hakee erillisiä rahoitusta hankkeeseen.*

Kouluterveydenhuollon laatusuosituksen valmistelu aloitetaan Stakesin vuoden 2002 tulossopimuksessa sovitun mukaisesti vuonna 2002. (HV)

- *Stakes aloittaa vammaisten asumispalveluja koskevan laatusuosituksen valmistelutyön. Tavoitteena on, että nykytilannetta koskeva selvitys tehdään vuonna 2001 ja että suositus valmistuu vuonna 2002. Stakes hakee erillisiä rahoitusta hankkeeseen.*

Laatusuosituksen valmistelutyö käynnistettiin ja ne valmistuvat tavoitteen mukaisesti vuonna 2002. (PV 310306)

- *Stakes kokoaa päihdealan toimijoista koostuvan työryhmän valmistelemaan ehkäisevän päihdetyön laatusuositusta. Stakes hakee erillisiä rahoitusta hankkeeseen.*

Päihdehuollon laatusuosituksen asiantuntijaryhmä asetettiin ja työ on edistynyt aikataulun mukaisesti. Suositukset valmistuvat kesäkuussa 2002. (HV 403329)

Stakes kartoittaa ehkäisevien kotikäyntien esiintyvyyttä kunnissa yhdessä Kuntaliiton kanssa. [TATO 8]

Kartoituksen työsuunnitelma valmistui yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa, mutta sen toteutus siirtyi vuodelle 2002. (PV)

Stakes valmistelee yhteistyössä Suomen Kuntaliiton kanssa suosituksen ikääntyneiden asiakkaiden hoito- ja palvelusuunnitelmien laadun kehittämiseksi. [TATO 50]

Suositusta valmisteltiin yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa ja sen käsikirjoitus toimitetaan sosiaali- ja terveysministeriölle keväällä 2002. (PV)

Stakes jatkaa sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja työelämän yhteistyökäytäntöjen kehittämistä hyödyntäen aikaisemman SoTeKeKo-projektin kokemuksia [TATO 60]

Stakes jatkoi yhteistyökäytäntöjen kehittämistä yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa. (HV)

Stakes kehittää julkaisujaan siten, että niitä voidaan mahdollisuuksien mukaan käyttää oppimateriaalina. Lisäksi Stakes laatii oppaita hyviksi todetuista työkäytännöistä ja menetelmistä sekä kouluttaa tarvittaessa asiantuntijoita niiden eteenpäin viemiseksi.

Stakes tuotti useita oppaita ja muuta julkaistua kirjallisuutta, jota käytetään eri oppilaitoksissa oppimateriaalina. Stakes soveltaa julkaisuprosessin laatukriteereitä julkaisuissa ja oppaissa. Kaikki kirjat on toimitettu ja kielihuollettu. Oppaiden osuutta julkaisuista ja kirjoista on kasvatettu. Tilastotuotteiden toimitusneuvoston työtä on kehitetty ja se on vakiintunut. (HV, ST 508201)

Stakes huolehtii siitä, että kehittämis- ja tutkimustoiminnassa esiin tulevia koulutustarpeita välitetään perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta järjestäville organisaatioille.

Stakesin toiminnassa esiin tulleita koulutustarpeita on välitetty mm. yliopistoille ja ammattikorkeakouluille Stakesin ja niiden välisen yhteistyön puitteissa. Stakesin asiantuntijat antoivat 230 luentoa perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta järjestävissä oppilaitoksissa.

Stakes osallistuu asiantuntija-avun antamiseen sosiaali- ja terveysalan koulutuksen sisällölliseen ja määrälliseen suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä.

Stakes osallistui asiantuntija-avun antamiseen Sosiaali- ja terveysalan työvoimatarve-toimikunnan kautta, jonka puheenjohtajana toimii pääjohtaja Vappu Taipale ja asiantuntijana kehittämispäällikkö Reijo Ailasmaa Stakesista, joka on toiminut myös Työvoima 2020-ryhmän pysyvänä asiantuntijana. Lisäksi valmisteltiin raportti sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimasta 1990-luvulla, joka valmistuu alkuvuodesta 2002. (Johto, ST 503205)

Stakes osallistuu vuonna 2002 annettavan kuntoutusselonteon valmisteluun.

Stakes osallistui asetetun työryhmän toimintaan ja tuotti yhdessä Kuntoutusasiain neuvottelukunnan asiantuntijoiden kanssa 'Vaikuttaako kuntoutus?' -raportin, jossa analysoitiin kuntoutuksen vaikuttavuutta tutkimustiedon pohjalta. (PV, HV 408302)

Stakes antaa asiantuntija-apua ja tuottaa tarvittavat tilasto- ja rekisteritiedot vuonna 2001 annettavan selonteon valmisteluun, joka sisältää vuonna 2000 kunnille maksettua valtionavustusta lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin koskevan seurannan, selvityksen lastensuojelun suurten kustannusten tasausrahaston toimivuudesta sekä katsauksen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilasta.

Stakes tuotti hallituksen lapsipoliittisen selonteon taustamateriaaliksi raportin 'Mikä lapsimme uhkaa?', jossa eritellään tutkimus- ja tilastotietoja niistä taloudellisista, sosiaalisista, kulttuurisista ja poliittisista muutoksista, jotka ovat vaikuttaneet lapsiperheiden elämään 1990-luvulla. Raportin valmistelussa hyödynnettiin laaja-alaista järjestökentän kuulemista, järjestettiin kaksi tutkijaseminaaria ja tehtiin tiivistä yhteistyötä Tilastokeskuksen kanssa. (HV)

Stakes tuotti ja toimitti tarvittavat tilasto- ja rekisteritiedot tietovarannoistaan. Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmään luotiin tietokantaratkaisu. (ST 502201)

Stakes tuottaa TATOn seurantaan tarvittavat tiedot keräämästään tilasto- ja rekisteriaineistosta STM:n ja TATOn seurantaryhmien käyttöön. Vastaavasti tuotetaan peruspalvelujen arvioinnissa tarvittavat tiedot (TATO, luku 5).

Stakes tuotti TATOn seurannassa ja peruspalvelujen arvioinnissa tarvittavat tiedot tietovarannoistaan ja toimitti tarvittavat tilastotiedot sosiaali- ja terveysministeriölle. (ST 502201)

Stakes pitää yllä sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten palveluntuottajien rekisteriä ja toimintatilastoa sekä kehittää näille palveluntuottajille toimipaikkatunnuksen ja toimialaluokituksen.

Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon seurannan kehittämiseksi on sosiaali- ja terveysministeriön työryhmässä tehty ehdotus uudentyyppisestä tietojärjestelmästä lääninhallitusten yksityisten palveluntuottajien rekistereitä varten. Tietojärjestelmän rakentaminen edellyttää tunnettua erillisrahoitusta, josta on keskusteltu sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Keväällä 2001 valmistui Stakesin työryhmän raportti yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon rekisterien tietojen yhdenmukaisuuden parantamisesta. Työryhmässä olivat mukana keskeiset rekisterinpitäjät sekä palveluntuottajien edustajat. Työryhmä teki ehdotukset yhteisistä määrittelyistä, luokituksista ja tunnuksista sekä tietojen vaihdosta ja yhteistyöstä raportoinnissa. Stakes on tehnyt sosiaali- ja terveysministeriölle aloitteen, että työryhmän ehdottamista luokituksista, tunnuksista ja määrittelyistä annettaisiin suositus. Työryhmän ehdotti myös TOL-95-luokituksen uudistamista. Tämä on tehty syksyllä 2001 yhdessä Tilastokeskuksen kanssa. Stakes on myös aloittanut yhteisen tilastojulkaisun tekemisen yksityisestä sosiaali- ja terveydenhuollosta muiden rekisterinpitäjien kanssa (ST 502201).

Stakes jatkaa yhdessä STM:n ja lääninhallitusten kanssa Tietovepin kehittämistä. [TATO 39]

Kehittämistä jatkettiin tavoitteen mukaisesti. (ST 505202)

Stakes seuraa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstövoimavarojen määrän kehitystä.

Stakes seurasi henkilöstövoimavarojen määrän kehitystä, josta tuotettiin tilastoraportti sekä toimitettiin seurannassa tarvittavat tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle. Työvoimatarvettoimikunnalle tuotettiin erillisaineistoja. Valmisteltiin raportti sosiaali- ja terveydenhuollon työvoimasta 1990-luvulla, joka valmistuu alkuvuodesta 2002 (ST 503205, 502201)

Stakes osallistuu Terveystuoto 2000 luvulle -hankkeen toimeenpanoon erikseen nimetyillä alueilla ja tuottaa tarvittavat tilasto- ja rekisteritiedot sekä osallistuu hankkeen arviointiin.

Stakes toteutti hankkeen alueellisen toimeenpanon arvioinnin, joka valmistuu toukokuussa 2002, yhdessä Kuopion yliopiston kanssa. Stakes osallistui sille nimettyjen toimeenpano-ohjelman kehittämistehtävien toteutukseen Stakesin toiminta-alaan kuuluvien, sosiaali- ja terveysministeriön, Kuntaliiton, kuntien ja sairaanhoitopiirien kanssa yhteistyössä tehtävien kehittämishankkeiden kautta. Kehittämistehtäviä oli viisi neljältä eri painoalueelta: terveyden edistäminen, terveyspalvelujen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen sekä terveyspalvelujen rahoituksen turvaaminen ja kustannusten hallinta. Kehittämistehtäviä, joihin Stakes oli nimetty yhdeksi toimijaksi muiden ohella olivat: kehittää kunnille ehkäisevän työn toimintamalleja ja työmenetelmiä sekä arvioida niiden vaikuttavuutta, yhteensovittaa mielenterveyspalvelut alueellisesti ja paikallisesti, kehittää ostopalveluina hankittavien terveyspalvelujen laatuksiteristö, kehittää palveluiden vertailun mahdollistava kustannustietojärjestelmä, arvioida kuntien ja sairaanhoitopiirien välistä sopimusmenettelyä koskevien kokeilujen toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset. (PV 502201)

Stakesilla oli valmiudet tuottaa tarvittavat tilasto- ja rekisteritiedot hankkeeseen, mutta valtakunnantason tietotarpeet olivat vähäiset. Tuotettiin tarvittavat analyysit sosiaali- ja terveysministeriön tilaamaan erikoissairaanhoidon saatavuusselvitykseen (Jouko Isolauri). (ST

502202).

Stakes jatkaa terveydenhuollon avohoidon uuden tilastointijärjestelmän suunnittelua vuonna 2001.

Stakes jatkoi terveydenhuollon avohoidon uuden tilastointijärjestelmän suunnittelua osana laajaa työryhmätyötä. Laajennukseen tarvittavat lisäresurssit on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan kehukseen vuodesta 2002 alkaen. Lisäksi valmisteltiin yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa 'Tietouudistus 2005' -hanketta (ST 502205, 501101).

Stakes selvittää ja arvioi vuoden 2001 aikana tapaturmien tilastojärjestelmän toimivuutta ja integroimista osaksi perustuotantoa sekä järjestelmän rahoitusmahdollisuuksia EU-rahoituksen päättyessä vuonna 2001. (EHLASS)

Stakes käynnisti selvitystyön, jonka puitteissa on kerätty pilottiaineistoja ja tehty tietojärjestelmien kartoitustyötä, joiden osalta raportit valmistuvat vuoden 2002 alkupuolella. (ST 502208)

Stakes suunnittelee selvitystä sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen kohdentumisesta väestöryhmittäin ja maksutuottojen määrästä palveluittain. Erilliselvityksellä kartoitetaan kuntien toimeentulotukikäytäntöjä sairauskulujen korvaamisessa. [TATO 81]

Selvitys sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen kohdentumisesta väestöryhmittäin toteutetaan seuraavan 'TERVA' -tutkimuksen yhteydessä. Selvitys maksutuottojen määrästä palveluittain jäi kesken Stakesin asiantuntijan siirryttyä WHO:n palvelukseen. (PV)

Stakes (OSKE) antaa asiantuntija-apua tietoteknologian hyväksikäytön kehittämiseen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä. Hanketta tuetaan STM:n erillisrahoituksella.

Stakes (OSKE) osallistui sosiaali- ja terveysministeriön kansallisten työryhmien työhön sekä antoi asiantuntijapanosta ministeriölle. Stakes vahvisti OSKEN toimintaedellytyksiä, mutta sosiaali- ja terveysministeriön hankerahoitus on edelleen välttämätön kehittämishankkeissa. Stakesin (OSKE) edustaja valittiin makropilotin tietotekniikan arviointiprojektin johtoryhmän puheenjohtajaksi. OSKEN hankkeita kertomusvuonna olivat: Avoin oppimisympäristö, PKI-arkkitehtuuri, TietoVep, ekonsultaatio ja Tietoteknologian arviointi (ST 505326, 505305, 505323, 503321, 505325, 505201)

2.2.7 Tasa-arvon vahvistaminen

Stakesin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, tilasto- ja rekisterituotannossa ja julkaisutoiminnassa tuotetaan tietoa sukupuolten välisestä tasa-arvosta, sen puutteista ja edistämisen mahdollisuuksista.

Tasa-arvo -näkökohdat on otettu huomioon Stakesin tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, tilasto- ja rekisterituotannossa ja julkaisutoiminnassa. Mm. tilastolliseen vuosikirjaan lisättiin nais/miesnäkökulmaa. Osallistuttiin sosiaali- ja terveysministeriön 'Kuntaska' -työryhmään. (ST 502201)

Stakes käynnistää pienten lasten vanhempia koskevan hoitovapaa-tutkimuksen.

'Perhevapaat sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta' -hanke käynnistettiin. Hankkeessa analysoidaan äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaan sekä hoitovapaan käyttöä ja käytön seurauksia

naisten ja miesten tasa- arvoisille mahdollisuuksille osallistua sekä työelämään että perhe-elämään, Hankkeessa kartoitetaan myös vanhempien käsityksiä pienten lasten hoitojärjestelyistä ja niiden vaihtoehtoisista toteuttamismuodoista. Hankkeeseen on liittynyt tiedotustoimintaa kotimaassa ja kansainvälisissä yhteyksissä, ja se toimii yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen tupo-työryhmän perhevapaakampanjan kanssa. (HV 405307)

Stakes suunnittelee ja toteuttaa selvityksen sukupuoleen liittyvän terveyden ja sairastavuuden sekä sukupuolten välisten terveyserojen käsittelystä suomalaisessa terveystutkimuksessa yhteistyössä Kansanterveyslaitoksen kanssa.

Stakes valmisteli suunnitelman yhteistyössä Kansanterveyslaitoksen kanssa. Selvitystyö on toteutusvaiheessa ja se valmistuu vuoden 2002 aikana. (PV)

2.2.8 Toiminnan taloudellisuutta koskevat tavoitteet

Stakes kehittää taloudellisten resurssiensa hallintaa mm. kehittämällä kustannuslaskentaa ja -seurantaa.

Stakes kehitti taloudellisten resurssiensa hallintaa vuonna 2000 toteutetun maksullisen toiminnan kehittämishankkeen suuntaviivojen pohjalta mm. valmistelemalla Stakesin rahoitus-/maksullisuusstrategian. Palveluhinnaston ja maksullisen (sisältäen myös muun ulkopuolisen rahoituksen) toiminnan ohjeistuksen uudistustyö aloitettiin. Kustannuslaskennan kehittämiseen asetettiin työryhmä. Käyttöön otettiin uusi (Cognos) raportointiohjelma, josta järjestettiin kullekin tulosalueelle omat tulosalueittaiset koulutustilaisuudet sekä laadittiin ohjelman käyttöohje. Mallinnettiin suunnitteluprosessi ja kehitettiin tulosalueiden puolivuotisraportointia. (HALL)

2.2.9 Erilliskysymykset

Stakesin kansainvälinen arviointi päättyi kesäkuussa 1999. Arvioinnin suositusten toimeenpanon seurantaseminaari pidetään kesällä 2001. Seminaarin valmistelu käynnistyy syksyllä 2000. Hankkeeseen osoitetaan STM:n rahoitusta momentilta 33.01.21.

Stakesin kansainvälisen arvioinnin seurantaseminaari järjestettiin elokuussa. Sitä varten Stakes valmisteli itsearviointiraportin, joka koostuu kolmesta osasta. Itsearviointiraportissa on kuvattu yksityiskohtaisesti vuoden 1999 arvioinnin suositusten toimeenpano Stakesissa. Kansainvälisen arviointiryhmän loppuraportti Stakesin arvioinnin seurannasta (Follow-up Evaluation of STAKES) valmistui marraskuussa.

Stakes ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin Jussi Huttusen selvityshenkilöraportin 30.6.2000 sisältämien suositusten toteuttamiseksi.

Stakes ryhtyi omalta osaltaan toimenpiteisiin selvityshenkilöraportin sisältämien suositusten toteuttamiseksi ja huomioi ne mm. toiminnan suunnittelussa. Sosiaali- ja terveysministeriölle annettiin selvityksiä mm. koulukotitoiminnan hallinnolliseen sijoittumiseen liittyen ja valmisteltiin yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa 'Tieto2005' -hanketta sekä työryhmien asettamista yhteistyön lisäämiseksi rekisteri- ja tilastotiedon hyödyntämissä. Stakes perusti kuntakentän ja laitoksen vuoropuhelun parantamiseksi Kuntafoorumiin, johon kutsuttiin edustajia kunnista ja kuntayhtymistä ja sosiaali- ja terveydenhuollon eri sektoreilta.

2.3 Aiempien vuosien tulossopimuksissa sovitut tehtävät ja jatkuva toiminta

Stakesin ja sosiaali- ja terveysministeriön välillä solmittu vuosittainen tulossopimus ei kata aiempien vuosien tulossopimuksissa sovittuja tehtäviä tai jatkuvia toimintoja, kuten tilastotuotanto. Tässä jaksossa on pyritty lyhyesti kuvaamaan merkittävimmiltä osin sitä toimintaa, jota ei mainita Stakesin tulossopimuksessa.

Tulosalueet

Palvelut –tulosalueen jo pitempään toimineista ja hyvin edenneistä suurista hankkeista ovat esimerkkejä saumattomia kotiutumiskäytäntöjä kehittävä 'PALKO' -hanke, 'Sairaanhoidon benchmarking' -yhteistyö sekä EU:n kansanterveysohjelman puitteissa toteutetut kansainväliset mielenterveyden edistämishankkeet. FinOHTA ja FinSoc jatkoivat sosiaali- ja terveydenhuollon käyttämien menetelmien arviointia niin pysyvän toimintansa kuin erillishankkeidenkin puitteissa. Tulosalue tuki STM:n yleistavoitteiden toteuttamista mm. osallistamalla TATO-ohjelman toteutukseen sen useissa seurantaryhmissä sekä lukuisissa hankkeissa. Tulosalueella aloitettiin valmistelut terveystaloustieteellisen toiminnan uudelleen organisoimiseksi.

Hyvinvoinnin –tulosalueen 'Juomatapatutkimuksesta' ja sen osana huumeiden käyttökyselyn survey-instrumentti onnistui hyvin, ja niiden antama kuva päihteiden käytön kehityksestä herätti laajalti kiinnostusta niin julkisuudessa kuin asiantuntijoidenkin keskuudessa. Neuvoa Antavat -portaali kehitettiin päihdetyön keskeiseksi tiedonvälitys- ja hyödyntämisverkoksi. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja prostituution ehkäisyprojektissa palvelumallityöskentely ja ennakoitdialogi onnistuivat hyvin, ja kouluille tarkoitettu materiaali saatiin painoon. Verkostomaisen psykososiaalisen palvelutyön ja –johtamisen (Palmuke) ja verkostomaisen kuntoutusyhteistyön (Hippu) tuotokset saatiin valmiiksi. Huostaanottoprojektissa (1997 – 2001) tutkittiin ja kehitettiin huostaanoton ehkäisyä, vaihtoehtoja ja hyvää toteutusta 11 osahankkeena kiinteässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa (ks. www.stakes.fi/vye/huosta). Lisäksi tulosalue hoiti koulukotien ohjauksen ja hallinnon, äitiysavustuksen opaskirjojen toimituksen ja jakelun sekä kasvatus- ja perheneuvonnan erikoistumiskoulutukseen liittyviä tehtäviä ja osallistui vilkkaasti kansainväliseen yhteistyöhön oman asiantuntemuksensa alueilla. Kansainvälisistä hankkeista saatiin päätökseen mm. Nordic, SEDEC, EFILWC. 'SocAss' -raportti (EU-raportti ja 4 väliraporttia) valmistui, NORDEC-raportti julkaistiin ja Global Social Policy -aikakauskirja alkoi ilmestyä. 'ECAS' -tutkimus tuotti alkoholihaittojen kansainvälisiä mittareita ja testasi niitä.

StakesTieto –tulosalueella käynnistettiin hyvinvointi-indikaattorityö ja siihen liittyvien tietoteknisien uudistusten valmistelu (indikaattoripankki) sekä avohoidon tilastouudistus. Lisäksi osallistuttiin Makropilotin arviointityöhön, koti- ja vapaa-ajan tapaturmien tilastoinnin kehittämiseen sekä Helsingin kaupungin sosiaalihuollon tilastoinnin ja käytön tarpeiden analysointiin. Kertomusvuonna valmistui 6 Tilastoraporttia, 20 Tiedonantajapalautetta ja 2 SVT-vuosikirjaa sekä Taskutiedot. Tilasto- ja rekisteriaineistojen siirtotyö relaatiotietokantaympäristöön jatkui. Tilastotoimen kansainvälinen yhteistyö jatkui laajana pohjoismaisella (NOMESKO ja NOSOSKO) ja eurooppalaisella tasolla (EUROSTAT, OECD JA WHO). OSKEN toimintaa painotettiin sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien yhteistoiminnallisuuden edistämiseen ja kehittämiseen tutkimus- ja kehittämistyön keinoin. Uutena sektorina käynnistettiin sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien arviointityö. Lisäksi ylläpidettiin kansallista luokituskeskusta ja sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian kansallista portaalia (ww.oskenet.fi). Kertomusvuoden lopulla liittyi sosiaalihuollon 'ekonsultaatio' -hanke osaksi OSKEa. Tietopalvelu toimi sosiaali- ja terveysalan tieteellisenä eri-

koiskirjastona. Medialle ja sidosryhmille lähetettiin 88 tiedotetta, 2 ruotsinkielistä ja yksi englanninkielinen. Tiedotustilaisuuksia järjestettiin 22.

Alueyhteistyöryhmän kolmen ESR-hankkeen toteutusta jatkettiin uudessa toimintaympäristössä hankkeiden rahoittajien hyväksymien projektisuunnitelmien mukaisesti. Teknologiatuettujen saumattomien palveluiden kolmivuotinen käyttöönotto- ja juurrutushanke (JUURIA) käynnistyi sosiaali- ja terveysministeriön tulevaisuuspaketin rahoituksella. Hankkeessa solmittiin Stakesin ja alueellisten toimijoiden välillä sopimukset yhteistyöstä saumattomien palveluketjujen kehittämisessä ja rekrytoitiin yhdeksän pääosin vuonna 2002 työnsä aloittavaa aluekoordinaattoria eri puolille maata. 'Finnish Business & Society' -verkosto toimi Stakesin koordinoimana eri toimialojen yritysverkostona, joka edistää yritysten vastuullista toimintaa yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti kestävän kehityksen aikaansaamiseksi. EAP -hankkeessa (Employee Assistance Program) suunnitellaan työyhteisöohjelmaa auttamaan työkäyttäytymiseen ja tuottavuuteen haitallisesti vaikuttavien henkilökohtaisten ongelmien määrittämisessä ja ratkomisessa. Hankkeessa kehitettiin EAP-toiminnan suomalainen toimintamalli yhdessä viranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja vakuutuslaitosten kanssa. 'Uutta työvoimaa räätälöidysti' -hankkeessa edistetään mielenterveyspalvelujen toimivuutta ja vaikuttavien kuntoutumispalvelujen määrällistä lisääntymistä edistämällä mielenterveyskuntoutujien klubitalojen perustamista maahamme. Hankkeessa käynnistettiin viiden uuden jäsenyhteisöllisen klubitalon perustamistoimet. Alueyhteistyöryhmä sai vastuulleen myös Kentin yliopiston yhteydessä toimivan European Institute of Social Services (EISS) -yksikön koordinoiman EU:n Leonardo da Vinci -ohjelmaan hyväksytyin uuden 'Stepping Stones' -hankkeen toteuttamisen Suomen osalta.

HEDEC

Stakesin Ulkomaanavun -yksikkö on ollut mukana valmistelemassa Mosambikin terveydenhuollon sektoriohjelmaa ja toiminut konsulttina ulkoasiainministeriön sisäisessä kehittämisprosessissa, jossa tavoitteena on köyhyyden vähentämisstrategioiden toiminnallistaminen eri ohjaus-, päätöksenteko- ja toteuttamisvaiheissa. Edellisten vuosien tapaan tuotettiin tietopalveluja ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyösastolle.

Kertomusvuonna toteutettiin EU:n Tacis -ohjelmasta rahoitettua lastensuojeluhanketta Venäjällä yhteistyössä Venäjän opetusministeriö, terveysministeriö, työ- ja sosiaaliministeriö sekä lastensuojelun palveluja tuottavien eri kansalaisjärjestöjen kanssa. Toteutettiin yksikön ensimmäinen Tacis Bistro -hanke, jossa levitettiin aikaisemmin Venäjällä toteutettujen, EU:n rahoittamien terveydenhuollon kehittämishankkeiden kokemuksia ja tuloksia Kurskin alueelle. Maailmanpankille laadittiin työvälineitä vammaiskysymyksen integroimiseksi köyhyyden vähentämisstrategioiden laadintaprosessiin. Lisäksi valmisteltiin Maailmanpankin ja Unicefin hanketta Itä-Euroopan lastensuojelun standardien kehittämiseksi. Yhteistyössä australialaisen kumppanin kanssa toteutettiin Aasian kehitys pankin (ADB) rahoittamaa terveyssektorin kehittämisohjelmaa Mongoliassa. Karjalan tasavallassa kartoitettiin tasavallan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tilaa. Pietarin tartuntatautien ennaltaehkäisyhanke jatkettiin neljässä ryhmässä (virushepatiittien, tuberkuloosin, sukupuolitautilien sekä lastentautien ja rokotusennaltaehkäisyn työryhmät). Aikaisemmin Pietarissa aloitettu koululaisten seksuaaliterveyskasvatusohjelma käynnistettiin myös Petroskoissa. Latvian sydän- ja verisuonitautien ehkäisyhanke päättyi kertomusvuoden lopussa. Osallistuttiin aktiivisesti Suomen lähialueyhteistyön kehittämiseen mm. 'Baltic Sea Task Force' -nimellä kulkevaan monikansalliseen tartuntatautityöhön sekä Suomen pääministerin aloitteesta käynnistyneeseen Pohjoisen ulottuvuuden kansallisen prosessin koordinoimiseen. Yksikkö on edelleen toteuttanut lähialueillamme sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiantoja.

Stakesin johtama konsortio, jossa ovat Suomesta mukana Finnconsult ja Helsingin ammattikorkeakoulu tuottavat tukipalvelut Suomen ja Namibian hallitusten väliseen suureen terveys- ja sosiaalialan yhteistyöprojektiin 'Health and Social Sector Support Program', jonka hankesopimus solmittiin kertomusvuonna. Yksikkö sai toteuttaakseen Euroopan kehitysrahaston rahoittaman osan Lesothon vuoteen 2009 saakka ulottuvasta terveyssektorin reformihankkeesta. Käynnistettiin terveydenhuollon kehittämishanke Moldovassa ja 'Phare Twinning' –hanke työturvallisuuden tietojärjestelmien ja tiedotuksen kehittämiseksi Unkarin sosiaali- ja perheasiain ministeriön, työsuojeluhallituksen, kaivoshallituksen ja kansanterveyslaitoksen kanssa.

Alkoholitutkimussäätiö

Alkoholitutkimussäätiön rahoittamia väitöskirjoja julkaistiin yksi ja kansainvälisen arviointimenettelyn läpikäyneitä artikkeleita 20. Vuoden aikana myönnettiin jatkorahoitusta seitsemälle sopimusprojektille ja käynnistettiin kahdeksan uutta sopimushanketta. Eläinkokeiden avulla tutkitaan aivojen välittäjäaineiden yhteyksiä alkoholin, amfetamiinin ja kokaiinin käytön uusiutumiseen. Eläinkokein selvitetään myös eri aivoalueiden glutamaattivälitteisen hermotoiminnan merkitystä riippuvuutta aiheuttaville aineille herkistymisessä. Kolmas eläinkoehanke selvittää histamiinivälitteisen hermotoiminnan merkitystä alkoholin käyttöön. Historiantutkimuksen menetelmin tutkitaan naisten osuutta alkoholikysymyksessä kieltolain aikana ja naisten muuttunutta suhtautumista alkoholiin 1960-luvulla. Kvalitatiivisin haastatteluin tutkitaan sosialisointia, arvojen ja normien merkitystä huumeiden käyttöön. Samankaltaisin menetelmin tutkitaan myös psykedeeleiden huumeiden käyttäjien elämäntilasta ja huumeiden käyttöä. Haastatteluin ja potilastutkimuksin selvitetään toistuvasti rattijuopumuksesta tuomittujen henkilöiden käsityksiä rattijuopumuksesta ja siihen liittyvistä vastuukysymyksistä. Päihderiippuvuuden takia hoidettujen henkilöiden minäkuvan muutosta hoidon aikana tutkitaan psykologisin testeillä. Säätiö järjesti 50-vuotispäivänsä merkeissä juhlaseminaarin, jossa käsiteltiin juomatapojen yhteyksiä elimistön biologisiin muutoksiin, sairastavuuteen, kuolleisuuteen ja sosiaalisiin ongelmiin sekä juomatapojen muuttamisen keinoja.

2.4 Maksullinen toiminta

Stakesin maksullinen toiminta

Stakesin maksullinen toiminta koostuu aiempien vuosien tapaan pääosin konsultoinnista, julkaisujen ja luokitusten myynnistä, tilastojen ja rekistereiden erillisselvityksistä sekä muusta asiakaskohtaisesta erillispalvelusta.

Koulutus ja konsultointi

Pääasiassa maksullisia koulutuspalveluja Stakes tuotti yhteensä 233 (vuonna 2000 262) koulutuspäivää, jotka koostuivat 191 (158) koulutuspäivästä ja 332 (833) luennosta.

Stakesin maksullinen konsultointitoiminta painottui laajoihin konsultointiprojekteihin, joista HEDECin keskeisimmät projektit on lueteltu jaksossa 2.3, ja kunnille ja kuntayhtymille tuotettuihin konsultointipalveluihin. Konsulttipäiviä toteutettiin kertomusvuonna 393 päivää. Tutkimuslupia ja tietosuojalausuntoja käsiteltiin 93 (120).

Suoritetarkkuuden ja vertailtavuuden parantamiseksi Stakesin suoriterekisterin luokitusta uudistettiin siten, että vuoden 2001 alusta lukien konsultointia seurataan pelkästään konsulttipäivinä.

Yhteiskuntapoliittiset lehdet

Yhteiskuntapolitiikan (YP) levikki oli 2 100, josta maksullisia tilaajia oli 1 256. Yhteispohjoismaisen päihdealan tiedelehden Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift:n (NAT) levikki oli 1 583, ja maksullisia tilaajia oli 918.

Julkaisutuotanto

Vuonna 2001 julkaistiin Stakesin sarjoissa ja erillisjulkaisuina yhteensä 28 kirjaa ja 43 monistetta. Kirjoista pelkästään ruotsinkielisiä oli kolme, kolme oli kaksikielistä (suomi, ruotsi) ja 12 englanninkielisiä. Kaksi kirjaa julkaistiin yhteistyössä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) kanssa, jonka kanssa tehtiin puitesopimus yhteisjulkaisuista. Hanke on kokeilu, jonka kokemusten pohjalta myöhemmin päätetään, etsitäänkö samanlaisia yhteistyökumppaneita myös muista kustantajista. Kirjojen laatua ja vaikuttavuutta parannettiin kiinnittämällä aiempaa enemmän huomiota niiden luettavuuteen ja ymmärrettävyyteen.

Stakesin julkaisutuotanto ja levikki	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Painettuja nimikkeitä</i>							
Tutkimuksia	12	12	14	9	11	8	7
Raportteja	19	18	12	11	16	14	6
Oppaita	4	1	2	-	2	5	6
Tilastoja (SVT)	4	3	2	2	2	3	3
Luetteloita	-	3	1	1	1	1	0
Ohjeita ja luokituksia	9	9	7	4	7	0	3
Muuta	6	19	26	18	7	3	6
Yhteensä	54	65	64	45	46	34	28
<i>Monisteita</i>							
Aiheita	40	45	50	52	46	36	31
Themes	6	2	12	7	7	8	4
Tilastoraportteja	42	19	28	37	41	15	8
Yhteensä	88	66	90	96	94	59	43
Äänitteitä	-	2	-	-	-	-	-
Videoita	-	-	4	-	-	3	-
Myytyjä julkaisuja, kpl	57 290	46 691	35 556	32 267	44 635	28 573	19 313
Myynti 1 000 mk	8 072	4 468	2 371	2 632	3 886	2 343	1 874
Kestotilaaajia 31.12.1999	305	305	276	274	264	258	272
Vaihtosopimuksia	30	32	32	32	33	33	21
-julkaisuja	691	776	650	545	638	471	246
<i>Ilmaisjakelu</i>							
- vakiojakelu, saajia	86	76	117	168	130	110	92
- vakiojakelu, kpl	2 650	2 945	3 997	3 842	4 372	3 045	4 386
- muu ilmaisjakelu, kpl*	7 105	17 148	25 897	42 308	42 273	8 080	5 662

* Varastokirjanpidon ja ilmaisjakelun seuranta on tehostettu ja periaatteita selkiytetty, jonka vuoksi vuosien 1995-1997 tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Lisäksi Taskutieto -tilaston ilmaisjakelu sisältyy vain vuosien 1998-99 tietoihin (n. 12 000 kpl)

Uusia luetteloita ja luokituksia ei julkaistu vuonna 2001. Julkaisujen nimikkeiden määrän laskiessa myytyjen julkaisujen kappalemäärä ja tulot sekä ilmaisjakelu laskivat edelleen. Lisäksi ilmaisjakelun supistumiseen vaikutti Taskutieto -tilaston muuttuminen pääasiassa maksulliseksi tuotteeksi vuonna 2000.

Messut ja konferenssit

Sosiaali- ja terveysalan suurin valtakunnallinen koulutus-, tiedotus- ja messutapahtuma TERVE-SOS järjestettiin Kuopiossa 28.-30.5.2001 teemalla "Uusi hyvinvointivastuu". Tapahtuma koostui 33 seminaarista, joihin osallistui 1 769 henkilöä. Luku sisältää luennoitsijat, joita oli yhteensä 271. Lisäksi Superin järjestämään seminaarin osallistui 400 opiskelijaa. Tapahtuman messuilla oli näytteilleasettajia 180 ja messukävijöitä yhteensä 10 750 henkilöä. Lisäksi osallistuttiin Stakesin järjestämän WHO:n kansainvälisen terveystapahtuman Suomen tilaisuuden ja Pohjoismaisen asunnottomuus - asiantuntijakokouksen järjestelyihin. Messuosasto oli kymmenessä eri tapahtumassa, joista neljä oli kansainvälisiä.

Stakesin alaiset valtion laitokset

Stakesin alaisten valtion laitosten toimintaa kuvaavat luvut vuodelta 2001 olivat seuraavat:

Stakesin alaiset valtion laitokset vuonna 2001					
Laitos	Henkilöstö	Paikka- luku	Hoitopäivien lkm.		Muutos %
			2000	2001	
Mielisairaalat					
Niuvanniemen sairaala	476	284	98 403	98 428	0,3
Vanhan Vaasan sairaala	191	125	47 213	47 873	1,4
Yhteensä	661	409	145 616	146 301	0,5
Koulukodit					
Harvialan koulukoti	18	15	5 436	5 898	8,5
Kasvun yhteisöt	93	57	25 451	24 129	-5,2
Lagmansgårdenin koulukoti	19	15	6 671	6 966	4,4
Limingan koulutuskeskus	52	36	14 420	11 418	-20,8
Sippolan koulukoti	36	30	15 069	14 320	-5,0
Vuorelan koulukoti	34	26	13 129	13 025	-0,8
Yhteensä	252	179	80 176	75 756	-5,5

Valtion mielisairaaloiden yhteinen sairaansijamäärä on pysynyt viime vuodet ennallaan. Niuvanniemen sairaalassa on 284 ja Vanhan Vaasan sairaalassa 125 paikkaa. Vanhan Vaasan sairaalan toteutuneiden hoitopäivien lukumäärä ylitti tulossopimuksen tavoitteen 3 573 päivällä eli runsaalla 8%:lla. Myös Niuvanniemen sairaalassa toteutuneiden hoitopäivien lukumäärä oli hieman tulossopimuksessa arvioitua suurempi (erotus 982 päivää eli 1 % tulossopimuksen tavoitteesta).

Mielentilatutkimuspotilaiden lukumäärä oli hieman ennakoitua suurempi, sillä Niuvanniemessä tutkimuksia tehtiin 63 tavoitteena olleen 60 sijasta. Vanhan Vaasan sairaalassa tehtiin tavoitteen

mukaiset 30 mielentilatutkimusta. Mielentilatutkimuspäiviä tuotettiin Niuvanniemessä kuitenkin 34 % enemmän (yhteensä 3 607 päivää) kuin tulossopimuksessa oli arvioitu. Vanhassa Vaasassa tutkimuspäivien toteuma oli 4 % pienempi (yhteensä 1 447 päivää) kuin tulossopimuksen tavoite. Molempien valtion mielisairaaloiden tulostavoitteet saavutettiin tulossopimuksessa osoitettujen resurssien puitteissa.

Vuoden aikana koulukotien käyttöaste on pysynyt korkeana kaikissa koulukodeissa. Ajoittain kaikki paikat ovat olleet käytössä, mutta paikkamäärää on voitu lisätä joustavasti koulukotien yhteydessä toimivien perhekotien avulla. Vuoden aikana koulukodeissa oli kaikkiaan 270 oppilasta, joista tyttöjä 89 ja poikia 181. Maahanmuuttajalapsia heistä oli 24, lähtöisin 10 eri maasta, eniten Somaliasta (7 poikaa) ja Venäjältä (4 poikaa ja 1 tyttö).

Vuonna 2001 saatiin päätökseen yhteistyössä Niilo Mäki Instituutin kanssa toteutettu projekti, jossa työntekijät saivat koulutusta nuorten oppimisvaikeuksien kuntoutukseen. Sisällöllistä kehittämistä jatkettiin mm. Stakesissa kehitetyn elämäkertaketju –menetelmän koulutuksella, joka auttaa nuoria hahmottamaan omaa elämänsä historiaansa ja siten eheyttää heidän minäkuvaansa. Lapsi- ja nuorisopsykiatrian yhteistyötä jatkettiin Oulun yliopiston kanssa. Tampereen yliopiston kanssa solmittiin sopimus kolmivuotisesta koulukotitutkimuksesta, jossa tarkastellaan koulukotioppilaiden taustaa ja koulukotiin johtanutta kehitystä sekä elämäntilannetta koulukodin jälkeen.

Kansainvälistä yhteistyötä oli Koivikon koulukodilla Englannin ja Itävallan lastensuojelulaitosten kanssa, Sippolan koulukodilla Petroskoin koulukodin kanssa, ja Limingan koulukodilla Liettuun lastensuojelulaitosten kanssa.

2.5 Taloudellisuus ja kannattavuus

Stakesin vuoden 2001 kokonaisrahoituksesta 64 % koostui budjettirahoituksesta, 18 % maksullisen toiminnan tuloista ja 18 % muusta ulkopuolisesta rahoituksesta. Aiempiin vuosiin verrattuna rahoitusrakenteessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Seuraavassa taulukossa esitetään Stakesin toiminnan rahoitusrakenne vuonna 2001.

STAKESIN RAHOITUSLASKELMA 2001		(1000 mk)
Rahan lähteet		Yhteensä
1. Virastolle osoitettu budjettirahoitus		128 895
1.1 Toimintamäärärahat, vuosi 2000	117 949	
1.2 Toimintamäärärahat, siirtyneet	10 946	
2. Maksullisen toiminnan tulot		35 508
2.1 Liiketaloudelliset suoritteet		
2.1.1 Hedec	25 789	
2.1.2 Stakes	9 719	
3. Ulkopuolinen rahoitus		36 799
3.1 Muut valtion virastot		
3.1.1 Sosiaali- ja terveysministeriö *	22 410	
3.1.2 Ulkoasiainministeriö	3 274	
3.1.3 Suomen Akatemia	2 820	
3.1.4 Muut kuin edellä mainitut valtion virastot	1 201	
3.2 EU	3 359	
3.4 Muu ulkopuolinen rahoitus	3 735	
4. Muut tuotot		12
Rahan lähteet yhteensä		201 214
Rahan käyttö		Yhteensä
1. Kulutusmenot		169 895
1.1 Virka- ja työsuhdepalkat	79 243	
1.2 Palkkiot	2 640	
1.3 Henkilöstökulut	21 836	
1.4 Tutkimus- ja kehittämistyöpalvelut	11 214	
1.5 Muut ulkopuoliset palvelut	24 882	
1.6 Muut kulutusmenot	30 080	
2. Investoinnit		2 523
2.1 Atk-ohjelmistot	609	
2.2 Koneet, atk-laitteet ja kalusteet	1 914	
3. Valtionavut ja muut siirtomenot		18 991
(sis. TE-rahat, Alkoholitutkimussäätiö)		
Rahan käyttö yhteensä		191 409

* Sisältää n. 9 milj. mk kunnille välitettyjä terveyden edistämisen määrärahoja.

Stakesin talousarvion toteutuminen

Seuraavassa taulukossa on esitetty talousarvion toteutuminen yhteenvetona koko tiliviraston osalta. Toimintamenomomentit ovat laitosryhmittäisiä yhteenvetoja.

Talousarvion toteutumalaskelma 1.1.-31.12.2001

Talousarvion toteutuminen bruttobudjetoitujen momenttien osalta						
Talousarviotili	Määräraha tai tuloarvio		Käytettävissä	Käytetty, kertynyt tai peruutettu	Siirretty seuraavalle vuodelle	Vertailu talousarvioon
	Varainhoitovuodelta	Edellisiltä vuosilta				
11.04.01	Arvonlisäverotulot			2 457 000		
12.33.99	STM:n hallinnonalan muut tulot			1 896 000		
12.39.04	Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset			4 478 000		
13.03.01	Osinkotulot			1 000		
24.50.66	Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (S3V)	3 200 000	74 000	3 274 000	3 009 000	265 000
28.80.24	VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (S2V)	139 000	6 000	145 000	91 000	54 000
28.81.23	Arvonlisäveromenot (A)			21 111 000		
28.81.24	Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (A)			34 000		
29.88.50	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (S3V)	2 820 000	760 000	3 580 000	2 291 000	1 289 000
30.14.43	Maaseudun kehittäminen (S3V)		35 000	35 000	35 000	
33.23.30	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (A)	20 000 000		20 000 000	18 514 000	1 486 000
34.06.02	Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (A)	386 000		386 000	312 000	74 000

Talousarvion toteutuminen nettobudjetoitujen momenttien osalta						
Määräraha tai tuloarvio						
		Varainhoi- tovuodelta	Edellisiltä vuosilta	Käytet- tävissä	Käytetty, kertynyt tai peruttu	Siirretty seuraavalle vuodelle
33.02.21.1	Stakesin toimintamenot mak- suton toiminta (S2V)	117 949 000	9 834 000	127 783 000	118 250 000	9 533 000
33.02.21.2	Stakesin toimintamenot mak- sullinen toiminta					
	Bruttomenot	41 991 000			36 544 000	
	-bruttotulot	-41 991 000			35 501 000	
	=nettomenot	0	1 112 000	1 112 000	1 043 000	69 000
33.12.21	Valtion koulukotien toiminta- menot (S2V)					
	Bruttomenot	72 834 000			67 595 000	
	-bruttotulot	-69 337 000			64 962 000	
	=nettomenot	3 497 000	1 392 000	4 889 000	2 633 000	2 256 000
33.14.21	Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (S2V)					
	Bruttomenot	172 896 000			181 467 000	
	-bruttotulot	-170 476 000			182 139 000	
	=nettomenot(+)/nettotulot(-)	2 420 000	170 000	2 590 000	-672 000	2 420 000
400331221	Valtion koulukotien toiminta- menot (S2V)		2 505 000	2 505 000		*)
400331421	Valtion mielisairaaloiden toi- mintamenot (S2V)		1 973 000	1 973 000		*)

*) Momentti 12.39.04 sisältää siirtomäärärahojen peruutuksina seuraavat erät:

Talousarviotili	Mk
400331221	2 505 000
400331421	1 973 000
Yhteensä	4 478 000

Stakesin toimintamenomomentilla oli vuonna 2001 maksuttomaan toimintaan käytettävissä yhteensä 127,8 milj. mk (vuonna 2000 124,6 milj. mk). Maksuttoman toiminnan nettokäyttö oli 118,3 milj. mk (vuonna 1999 114,7 milj. mk), jossa on lisäystä 3,1 % vuoteen 2000 verrattuna. Vuonna 2001 käytettävissä olleista määrärahoista siirtyi seuraavalle vuodelle yhteensä 9,6 milj. mk, jossa on 9,5 milj. mk maksuttoman toiminnan siirtomäärärahaa ja 0,07 milj. mk toimintamenomomentille nettoutettavaa maksullisen toiminnan siirtyvää määrärahaa. Siirtyvän määrärahan osuus käytettävissä olevista rahoista oli 7,5 %. Vuodelta 2000 siirtyvä määräraha oli yhteensä 10,9 milj. mk, joten siirtyvä erä pieneni 1,3 milj. mk.

Momentilta 33.23.30 maksettiin kunnille 18,5 milj. mk valtion korvausta sodista kärsineiden huoltoon. Määrärahasta käytettiin 92,5 %.

Stakesin toimintamenomomentilla maksullisen toiminnan bruttomenot vuonna 2001 olivat 36,5 milj. mk (vuonna 2000 35 milj. mk), joka on 4,3 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Bruttotulot olivat 35,5 milj. mk (vuonna 2000 36 milj. mk), jossa on vähennystä 1,4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Tulojen ja menojen muutokset olivat vähäisiä aiempiin vuosiin verrattuna ja ne jäivät jonkin verran arvioitua pienemmiksi. Momentin käytön osalta maksullisen toiminnan käyttöjäämä vuonna 2001 oli 69 000 mk, kun maksullisille projekteille vyörytettäviä yleiskustannuksia ei oteta huomioon.

Stakesin maksuton toiminta

Stakesissa tulot ja menot kohdennetaan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kustannuslajeittain sekä maksullisille että maksuttomille projekteille. Projekteina seurataan myös sisäisiä hallinnollisia toimintoja (esim. tukipalvelut ja johtaminen) ja ulospäin suuntautuvia jatkuvia toimintoja (esim. tilastototuanto). Projektiseurannan kautta kootaan tukitoimintojen kustannukset sekä päätoimintojen kustannukset tulosalueittain ja ryhmittäin.

Maksuttoman toiminnan kustannukset kustannuslajeittain vuosina 2000 ja 2001

KUSTANNUSLAJIT	Tukitoiminnot	Päätoiminnot	Yhteensä		2001 %-osuus	2000-2001 Muutos
	2001 1 000 mk	2001 1 000 mk	2001 1 000 mk	2000 1 000 mk		
Henkilöstökustannukset	18 769	76 485	95 254	(86 384)	65 %	10 %
- Palkat	14 651	58 869	73 520	66 409	50 %	11 %
- Palkkiot	108	1 478	1 586	2 173	1 %	-27 %
- Muut henkilöstökustannukset	4 009	16 138	20 148	17 802	14 %	13 %
Aineet ja tarvikkeet	2 387	1 348	3 736	3 099	3 %	21 %
Palvelujen ostot	6 182	12 822	19 003	20 060	13 %	-5 %
Vuokrat	14 449	495	14 944	13 627	10 %	10 %
Muut erilliskustannukset	1 435	9 078	10 513	14 495	7 %	-27 %
Erilliskustannukset	43 222	100 228	143 450	137 665	98 %	4 %
Pääomakustannukset	1 874	1 835	3 709	(3 747)	3 %	-1 %
- Poistot	1 637	1 594	3 231	3 379	2 %	-4 %
- Korot	236	242	478	368	0 %	30 %
./. Hedecin osuus yhteiskustannuksista	-1 367		maksullisen osuus			
Yhteiskustannusten jako päätoiminnoille	43 729	42 245	-1 483	-1 866	-1 %	
KOKONAISKUSTANNUKSET	0	144 308	145 675	139 546	100 %	

Erilliskustannukset ovat yksikön projektien itse aiheuttamia kustannuksia. Kokonaiskustannukset sisältävät tulosalueille vyörytetyt tukitoimintojen kustannukset eli osuuden Stakesin yhteiskustannuksista. Osa tukitoimintojen kustannuksista on kohdistettu Stakesin alaisille valtion laitoksille ja osa Stakesin maksulliseen toimintaan. Siltä osin kuin tukitoimintoja hoitavilla tulosalueilla (Hallintopalvelut ja StakesTieto) on myös suoraan ulospäin suuntautuvaa toimintaa, ovat projektien kustannukset päätoiminnoissa.

Stakesin maksuttoman toiminnan erilliskustannukset vuonna 2001 olivat 143,5 milj. mk (v. 2000 137,7 milj. mk), mikä on vajaat 4,2 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Kustannusten kasvu aiheutui pääasiassa henkilöstö- ja vuokratkustannusten noususta.

Tukitoimintojen erilliskustannukset olivat 30 % kokonaiskustannuksista ja ne kasvoivat hieman edelliseen vuoteen verrattuna, mikä johtuu edellä mainitusta henkilöstö- ja vuokratkustannusten kasvusta. Tukitoimintojen suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista on kuitenkin pysynyt samana aiempiin vuosiin verrattuna.

Päätoiminnot sisältävät ulospäin suuntautuvan toiminnan, kuten jatkuvan toiminnan luonteiset tietopalvelu- ja tilastointitehtävät sekä varsinaiset tutkimus- ja kehittämisprojektit. Päätoiminnoissa

suurimmat erilliskustannukset syntyvät henkilöstökustannuksista (76,3 %) ja ostopalveluista (12,7 %).

Stakesin maksuttoman toiminnan kokonaiskustannukset vuonna 2001 olivat 145,7 milj. mk. Kokonaiskustannukset kasvoivat jonkin verran vuoteen 2000 verrattuna. Henkilöstökustannusten suhteellinen osuus niin pää- kuin tukitoiminnoissa on kasvanut.

Maksuttoman toiminnan päätoimintojen kokonaiskustannukset tulosalueittain 2000-2001

Tulosalue	2000 1 000 mk	2001 1 000 mk	2001 %-osuus	2000-2001 Muutos-%
Sosiaali- ja terveystalvet	52 721	58 921	41 %	12 %
Hyvinvoinnin ja terveyden edistaminen	45 760	43 320	30 %	-5 %
Stakes Tieto	31 572	34 347	24 %	9 %
Hallintopalvelut	8 249	7 720	5 %	-6 %
Maksuttoman toiminnan kokonaiskustannukset	138 302	144 308	100 %	4 %
Maksullisen osuus tukitoiminnoista	3 111	2 850		
Yhteensä	141 413	147 158		4 %

Tulosalueittain tarkasteltuna kustannukset kasvoivat Sosiaali- ja terveystalvet sekä StakesTieto - tulosalueilla, ja toisaalta laskivat Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja Hallintopalvelut - tulosalueilla.

Stakesin maksullisen toiminnan kannattavuus

Stakesin maksullinen toiminta koostuu kokonaisuudessaan liiketaloudellisesti hinnoiteltavista suoritteista.

Stakesin maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma hinnoitteluperusteen mukaan vuonna 2001

KUSTANNUSLAJIT	Liiketaloudelliset suoritteet		1 000 mk
	Tulosalueet	Hedec	Yhteensä
TUOTOT			
Myyntituotot	9 698	25 775	35 473
Muut tuotot	21	14	35
Tuotot yhteensä	9 719	25 789	35 508
KUSTANNUKSET			
Henkilöstökustannukset	2 582	6 648	9 230
Aineet ja tarvikkeet	1 440	154	1 593
Palvelujen ostot	3 654	10 714	14 368
Vuokrat	350	648	998
Muut erilliskustannukset	1 061	11 948	13 008
Erilliskustannukset yhteensä	9 086	30 112	39 198
KÄYTTÖJÄÄMÄ	633	-4 323	-3 690
Osuus yhteiskustannuksista	1 483	1 367	2 850
Pääomakustannukset	112	94	206
-poistot	0	86	86
-korot	0	8	8
Kokonaiskustannukset yhteensä	10 682	31 572	42 254
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	-963	-5 784	-6 746
UM:n momentin käyttöoikeus		2 756	2 756
Oikaistu yli-/alijäämä	-963	-3 028	-3 990

Stakesin maksullinen toiminta tulosalueittain vuonna 2001

Kustannuslaji	1 000 mk						Yhteensä ilman Hedec:iä
	Tulosalue Palvelut	Hyvinvointi	Tieto	Hallinto	Hedec	Yhteensä	
TUOTOT	2 961	1 004	3 279	2 475	25 789	35 508	9 719
Tuotot / kokonaiskust.%	99 %	105 %	82 %	91 %	82 %	84 %	91 %
KUSTANNUKSET							
Henkilöstökustannukset	1 200	164	464	754	6 648	9 230	2 582
- Palkat	866	125	343	528	4 459	6 323	1 864
- Palkkiot	84	4	26	78	861	1 054	193
- Muut henkilöstökustan.	249	34	95	147	1 329	1 854	526
Aineet ja tarvikkeet	305	16	1 255	-136	154	1 593	1 440
Palvelujen ostot	401	604	1 710	938	10 714	14 368	3 654
Vuokrat	21	24	33	272	648	998	350
Muut erilliskustannukset	479	50	134	397	11 948	13 008	1 061
Vastuualueen erilliskust.	2 406	857	3 597	2 226	30 112	39 198	9 086
Käyttäjäämä	555	147	-318	249	-4 323	-3 690	633
Käyttäjäämä tuloista %	19 %	15 %	-10 %	10 %	-17 %	-10 %	7 %
Osuus yhteiskustannuksista	568	93	344	478	1 367	2 850	1 483
Pääomakustannukset	6	3	79	25	94	206	112
-poistot					86	86	0
-korot	6	3	79	25	8	120	112
KOKONAISKUSTAN- NUKSET	2 980	953	4 020	2 729	31 572	42 254	10 682
Ylijäämä (+) /alijäämä (-)	-18	51	-741	-254	-5 784	-6 746	-963
UM:n momentin käyttö					2 756	2 756	
Oikaistu yli-/alijäämä	-18	51	-741	-254	-3 028	-3 990	-963

Stakesin maksullinen toiminta oli vuonna 2001 alijäämäistä. Oikaistu alijäämä – jossa ulkoasiainministeriön lähialueyhteistyörahat on lisätty Hedecin tuottoihin – oli noin 4 milj. mk. Ulkoasiainministeriön ns. jakamaton momentti on Keski- ja Itä-Euroopan yhteistyön määrärahaa, joilla Hedec on toteuttanut ulkoasiainministeriön toimeksiannosta hankkeita lähialueilla, erityisesti Venäjällä. Mikäli ulkoasiainministeriö toteuttaisi myös nämä hankkeet normaalilla ostopalvelusopimuksella, näkyisi rahoitus myyntituloina. Valtiontalouden tarkastusviraston kannan mukaan toiselta virastolta saatua momentin käyttöoikeutta ei voi käsitellä virallisessa kustannusvastaavuuslaskelmassa tuotoina. Vuoden 2002 alusta lukien kirjauskäytäntö on muutettu tarkastusviraston kannan mukaiseksi.

Toiminnan tuotot vuonna 2001 olivat yhteensä 35,5 milj. mk, mikä on jonkin verran vähemmän kuin vuonna 2000. Myös kokonaiskustannukset vähenivät hieman vuoteen 2000 verrattuna, ollen vuonna 2001 yhteensä 42,3 milj. mk.

Tulosalueittain tarkasteltuna Hyvinvointi -tulosalueen maksullisen toiminnan tulos oli vuonna 2001 ylijäämäinen, kun taas muiden tulosalueiden tulokset jäivät alijäämäisiksi. Koko Stakesin alijäämä selittyy pääasiassa Hedecin ja TerveSos -tapahtuman alijäämäisyydellä. StakesTiedon osalta alijäämä on tekninen ja johtuu vuonna 2001 toteutetuista suurista varastomuutoksista.

Hedecin osalta kysymyksessä on vuoden 2000 tavoin poikkeuksellinen vuosi, koska Hedecin toiminta ennen vuotta 2000 on ollut ylijäämäistä. Poikkeuksellisen tuloksen vuosina 2000 ja 2001 selittää se, että Hedec oli vuosien 2000 ja 2001 toiminnan ja talouden suunnittelussaan arvioinut tuloksi tasetilillä olleen 5,3 milj. markan erän ulkoasiainministeriön rahoittaman Namibia-projektin saldoja. Projekti päättyi vuoden 2000 tammikuussa ja ulkoasiainministeriö ilmoitti tuolloin kannakseen, että Hedec voi käyttää ko. rahat oman toimintansa kehittämiseen. Stakesia vuotta 1999 koskevassa tilintarkastuksessa kiinnitettiin huomiota ko. tasetilin 5,3 milj. markan velkaan ulkoasiainministeriölle, joka oli syntynyt Namibia-projektin hallintokustannusten käsittelystä kirjanpidossa. Näin ollen rahat jouduttiin palauttamaan vuoden 2000 tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä ulkoasiainministeriölle. Tästä syystä Hedecin/Stakesin maksullisen toiminnan tulot ovat vastoin aiempia odotuksia jääneet vuosina 2000 ja 2001 yhteensä yli 5 milj. mk odotettua pienemmiksi. Osittain tämän prosessin seurauksena toiminnan järjestelyjä ulkoasiainministeriön ja Stakesin välillä on pyritty edelleen selkeyttämään ja nykyisin kehitysyhteistyöprojektit toteutetaan Stakesin toimesta maksullisena palvelutoimintana. TerveSos -tapahtuman osalta toteutetaan vuonna 2002 tapahtuman toiminnallinen ja taloudellinen arviointi, jonka perusteella päätetään jatkotoimenpiteistä.

Virallisen kustannusvastaavuuslaskelman - jossa siis ulkoasiainministeriön lähialueyhteistyö-momentin käyttöoikeutta ei ole huomioitu tulona - perusteella Stakesin maksullisen toiminnan alijäämä vuonna 2001 oli 6,7 milj. mk (vuoden 2000 alijäämä 5,4 milj.mk). Hinnoitteluun ja erityisesti yhteiskustannusten huomioimiseen jo maksullisten projektien suunnittelussa on kiinnitetty kertomusvuoden aikana erityistä huomiota, joka tulee näkymään kokonaisuudessaan vasta vuoden 2002 tuloksessa. Vuonna 2001 laadittiin Stakesin rahoitus- ja maksullisuusstrategia, mikä omalta osaltaan pyrkii selkeyttämään ja tehostamaan maksullista toimintaa ja sen kannattavuuden parantamista. Vuoden 2002 alusta lukien myös yhteisrahoitteisen ja maksullisen toiminnan välistä rajanvetoa ja kirjauskäytäntöjä on selkeytetty.

Stakesin maksullisen toiminnan tunnusluvut vuosina 2000-2001

Tunnusluku	2000	2001	2001
	Toteutunut 1 000 mk	Tavoite 1 000 mk	Toteutunut 1 000 mk
Tuotot	36 010	41 091	35 508
Erilliskustannukset	39 732	41 991	39 198
Käyttöjäämä	-2 071	-900	-3 690
Käyttöjäämä % tuotoista	-5,8 %	-2 %	0
Osuus yhteiskustannuksista	3 111	2 100	2 850
Pääomakustannukset	214		206
-poistot			86
-korot			120
Kokonaiskustannukset	43 057		42 254
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	-5 396	-3 000	-6 746
Alijäämä % tuotoista	-15 %	-7 %	-19 %
UM:n momentin käyttöoikeus	2 900		2 756
Oikaistu yli-/alijäämä	-2 496		-3 990

Maksullisen toiminnan tuotot jäivät 5,6 milj. mk tavoitetta pienemmiksi. Suurin yksittäinen syy tavoitteesta jäämiseen oli edellä mainitun saldon palautus ulkoasiainministeriölle. Myös kustannukset jäivät arvioituja kustannuksia pienemmiksi.

Stakesia koskevassa maksuasetuksessa on kymmenen eri tuoteryhmää. Stakes on omassa projekti-seurannassa koonnut eri tyyppisten suoritteiden seurannan viiteen maksullista toimintaa tuoteryhmittäin kuvaavaan ryhmään: koulutustoiminta, konsultointi, tietopalvelut, muu maksullinen palvelu ja maksulliset tuotteet. Näiden viiden ryhmän lisäksi on eroteltu tuoteryhmäkohtaista käsittelyä varten maksulliset lehdet ja julkaisut.

Seuraavassa taulukossa esitetään Stakesin maksullisen toiminnan volyyymi ja kannattavuus tuoteryhmittäin.

Maksullinen toiminta tuoteryhmittäin vuonna 2001

	1 000 mk					
	Tuotot Yhteensä	Erilliskus- tannukset	Käyttö- jäämä	Kokonaiskus- tannukset	Ylijäämä (+) Alijäämä (-)	Oikaistu yli-/ alijäämä *)
Koulutus	2 649	2 340	309	2 840	-192	-192
Konsultointi	27 675	31 504	-3 828	33 386	-5 711	-2 955
Tietopalvelu	10	4	5	6	4	4
Muu maksullinen palvelu	1 795	2 587	-792	3 128	-1 333	-1 333
Maksulliset tuotteet	1 126	852	274	895	231	231
Lehdet	510	473	36	482	28	28
Julkaisut	1 743	1 437	306	1 516	227	227
Yhteensä	35 508	39 198	-3 690	42 254	-6 746	-3 990

*) Alijäämässä huomioitu UM:n momentin käyttöoikeus Hedecin osalta

Konsultointi, johon esimerkiksi koko Hedecin toiminta sisältyy, muodostaa suurimman ryhmän tuottojen ja kokonaiskustannusten perusteella. Koulutus ja julkaisut ovat seuraavaksi merkittävimmät ryhmät. Koulutustoiminnan tuottoihin ja kustannuksiin on sisällytetty pääosaltaan seminaarien, messujen ja konferenssien tuotot ja kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden kustannusvastaavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön maksuasetuksen perusteella valtion mielisairaaloiden suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisesti.

Valtion mielisairaaloiden vuoden 2001 maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma

	Vanhan Vaasa	Niuvanniemi	Yhteensä
1 000 mk			
TUOTOT YHTEENSÄ	53 590	128 535	182 125
Myyntituotot	53 119	125 970	179 089
Muut tuotot	471	2 565	3 036
KUSTANNUKSET			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4 987	9 475	14 462
Henkilökustannukset	40 760	98 909	139 669
Vuokrat	3 816	9 983	13 799
Palvelujen ostot	1 889	8 091	9 980
Pääomakustannukset	669	1 124	1 793
Muut kustannukset	738	882	1 620
Kokonaiskustannukset yhteensä	52 859	128 464	181 323
Ylijäämä/alijäämä	731	71	802

Valtion mielisairaaloiden maksullisen toiminnan tunnusluvut 1999 - 2001

1 000 mk	1999	2000	2001	2001	2000-2001
	Toteutunut	Toteutunut	Tavoite	Toteutunut	Muutos-%
Tuotot	147 846	167 754	176 558	182 125	8,6
Kokonaiskustannukset	145 251	167 669	175 802	181 323	8,1
Ali- tai ylijäämä	2 595	85	756	802	
Ali- tai ylijäämä % tuotoista	1,8	0,1	0,4	0,4	
Tuotot % kustannuksista	102	100	100	100	

Valtion mielisairaalat rahoittavat toimintansa pääasiassa kunnilta perittäviltä hoitomaksuilla. Mielentilatutkimukset ovat myös sairaaloiden maksullista toimintaa. Mielentilatutkimuksiin rahoitus tulee lääninhallituksen kautta momentilta 33.06.26 .

Valtion talousarviossa valtion mielisairaaloille on asetettu kannattavuustavoitteeksi, että tuotoilla katetaan kustannukset ilman voiton tavoittelua. Valtion mielisairaaloiden sekä tuotot että kustannukset ovat kasvaneet noin 8 %. Maksullisen toiminnan tulos yhteensä on 802 000 mk ylijäämäinen. Kannattavuustavoite on osittain toteutunut eli tuotoilla on katettu kustannukset mutta ylijäämäksi on kertynyt edellä mainittu summa.

Valtion mielisairaaloiden maksuttoman toiminnan kustannukset 2000 - 2001

1 000 mk	Vanha Vaasa 2001	Niuvanniemi 2001	Yhteensä 2001	Yhteensä 2000
KUSTANNUKSET				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	4	36	40	27
Henkilökustannukset	606	32	638	645
Vuokrat	0	20	20	23
Palvelujen ostot	53	132	185	89
Muut kustannukset	223	176	399	179
Erilliskustannukset yhteensä	886	396	1 282	963
Osuus yhteiskustannuksista				
- tukitoiminnot		56	56	
- muut yhteiskustannukset		21	21	
Yhteiskustannukset yhteensä		77	241	
Kokonaiskustannukset yhteensä	886	473	1 523	963

Valtion mielisairaaloista Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana, jossa annetaan oikeuspsykiatrian perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta sekä tehdään terveystieteellistä tutkimusta. Kertomusvuoden aikana terveystieteellinen tutkimustoiminta vakiinnutti asemansa tärkeänä painoalueena myös Vanhan Vaasan sairaalassa. Valtion talousarviossa valtion mielisairaaloiden toimintamenomomentille osoitetulla määrärahalla katetaan osa yliopisto-opetuksesta ja tieteellisestä tutkimustoiminasta aiheutuneet kustannukset ja osa katetaan ulkopuolisella rahoituksella.

Valtion koulukotien kustannusvastaavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön maksupäätöksen perusteella valtion koulukotien suoritteet hinnoitellaan liiketaloudellisesti.

Valtion koulukotien maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat 2001

	Harvila	Kasvun Yhteisöt	Lamansg.	Liminka	Sippola	Vuorela	Yhteensä
1 000 mk							
TUOTOT							
- myyntituotot	5 089	19 856	5 418	13 962	8 994	9 653	62 971
- muut tuotot	29	525	77	556	359	386	1 931
TUOTOT YHTEENSÄ	5 118	20 381	5 495	14 518	9 353	10 039	64 902
KUSTANNUKSET	5 607	24 068	7 592	16 030	11 390	11 780	76 466
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	626	1 690	638	1 054	826	792	5 626
- Henkilöstökustannukset	3 814	16 450	5 617	10 838	7 448	8 286	52 454
- Matkat	108	379	165	314	235	140	1 342
- Vuokrat	502	3 168	490	2 187	1 380	1 557	9 284
- Palvelujen ostot	339	1 762	525	1 351	1 168	694	5 840
- Muut erilliskustannukset	217	619	156	285	333	310	1 920
Pääomakustannukset	228	1 001	219	472	298	313	2 530
- Poistot	197	837	179	394	247	262	2 115
- Korot	32	164	40	78	51	51	415
KOKONAISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	5 835	25 068	7 811	16 502	11 688	12 093	78 996
Kulujäämä	-718	-4 688	-2 316	-1 983	-2 335	-2 054	-14 094
Opetushallituksen rahoitusosuus	486	3 689	1 268	1 368	1 976	1 756	10 543
Yli-/Alijäämä	-232	-999	-1 048	-615	-359	-298	-3 551
Momentin käyttö	37	295	635	-147	83	339	1 241

Valtion koulukotien maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukot 1999 - 2001

1 000 mk	1999	2000	2001	2001	2000-2001
	Toteutunut	Toteutunut	Tavoite	Toteutunut	Muutos-%
Tuotot	*69 099	**64 803	62 647	**64 903	0,15
Kokonaiskustannukset	66 383	72 656	72 206	78 996	8,73
Ali- tai ylijäämä	2 716	-7 853	-9 559	-14 093	
Ali- tai ylijäämä % tuotoista	3,9	-12,1	-15,3	-21,7	
Tuotot % kustannuksista	104	89	87	82	

* Luku sisältää opetushallituksen rahoitusosuuden

** Luku ei sisällä opetushallituksen rahoitusosuutta

Koulukotien toiminta rahoitetaan pääasiassa kuntien maksamilla hoitopäiväkorvauksilla ja koulu-
kodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoiminnan piiriin kuuluva toiminta rahoitetaan
opetushallituksen momentilta. Opetushallituksen rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksik-
köhintoihin, jotka opetusministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa vuosittain.

Koulukotien tulokertymä vuonna 2001 oli suunnilleen vuoden 2000 tasolla. Sen sijaan kokonais-
kustannukset ovat nousseet 8,7 %. Erilliskustannuksista henkilöstökustannukset ovat nousseet
eniten 11,9 %. Kustannusten nousu on merkittävästi laskenut koulukotien maksullisen toiminnan
kannattavuutta. Vuonna 2000 kolmen koulukodin maksullinen toiminta oli alijäämäistä. Kertomus-
vuonna kaikkien koulukotien maksullinen toiminta on ollut alijäämäistä yhteensä 3 551 milj. mk.

3 Tilinpäätös

3.1 Tilinpäätöslaskelmat

Stakes - Tilivirasto 557

TUOTTO- JA KULULASKELMA

	01.01.2001 - 31.12.2001		01.01.2000 - 31.12.2000	
Toiminnan tuotot				
Maksullisen toiminnan tuotot	277 525 955,42		261 137 571,41	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	4 264 821,11		4 188 898,71	
Muut toiminnan tuotot	46 047 206,25	327 837 982,78	42 696 265,34	308 022 735,46
Toiminnan kulut				
Aineet,tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	23 884 460,39		24 357 179,47	
Varastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	34 134,78		-8 593,36	
Henkilöstökulut	298 868 403,14		273 553 222,19	
Vuokrat	39 055 643,88		36 617 246,39	
Palvelujen ostot	49 648 096,57		46 849 166,82	
Muut kulut	13 262 406,93		14 411 910,34	
Valmisteverastojen lisäys (-) tai vähenn. (+)	1 674 664,93		334 207,97	
Valmistus omaan käyttöön (-)	0,00		0,00	
Poistot	6 889 999,90		6 438 340,00	
Sisäiset kulut	4 148 098,54	-437 465 909,06	6 196 862,86	-408 749 542,68
Jäämä I		-109 627 926,28		-100 726 807,22
Rahoitustuotot ja -kulut				
Rahoitustuotot	29 317,64		367 404,87	
Rahoituskulut	1 084,63	28 233,01	3 703,93	363 700,94
Satunnaiset tuotot ja kulut				
Satunnaiset tuotot	18 622,50		46 700,77	
Satunnaiset kulut	11 529,19	7 093,31	42 225,10	4 475,67
Jäämä II		-109 592 599,96		-100 358 630,61

Siirtotalouden tuotot ja kulut**Tuotot:**

Kunnilta	48 403,00		60 042,00	
Kuntayhtymiltä	24 103,43		14 043,38	
Elinkeinoelämältä	0,00		145 270,85	
Voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä	0,00		80 000,00	
Kotitalouksilta	0,00		0,00	
Muut	14 248,16	86 754,59	102 771,71	402 127,94

Kulut:

Kunnille	-20 926 163,94		-22 714 618,95	
Kuntayhtymille	-686 792,54		-715 087,54	
Elinkeinoelämälle	-2 026 639,03		-512 565,07	
Voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	-3 314 879,80		-3 422 559,90	
Kotitalouksille	-1 884 867,37		-2 106 679,02	
Ulkomaille	-10 510 931,63		-9 806 813,20	
Muut	-10 000,00		-36 891,60	
Kulujen palautukset	0,00	-39 360 274,31	0,00	-39 315 215,28

Jäämä III**-148 866 119,68****-139 271 717,95****Tuotot veroista ja pakollista maksuista**

Perityt arvonnisäverot	3 161 111,85		2 839 066,13	
Suoritettut arvonnisäverot	-21 900 771,82	-18 739 659,97	-20 809 615,78	-17 970 549,65

Tilikauden kulujäämä**-167 605 779,65****-157 242 267,60**

Stakes - tiliviraston (557) tase

VASTAAVAA	TASE		TASE	
	31.12.2001		31.12.2000	
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄVAIKUTTEISET SIOITUKSET				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet	1 849 101,33		1 288 447,71	
Muut pitkävaikutteiset menot	38 475,78	1 887 577,11	35 253,98	1 323 701,69
Aineelliset hyödykkeet				
Rakennelmat	24 796,32		27 714,32	
Koneet ja laitteet	17 460 457,21		18 491 579,61	
Kalusteet	499 710,07		678 824,57	
Muut aineelliset hyödykkeet	67 774,34		68 940,34	
Ennakkomaksut+keskener.hank	0,00	18 052 737,94	0,00	19 267 058,84
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkä- aik.sijoitukset				
Käyttöomaisuusarvopaperit	181 300,00	181 300,00	181 300,00	181 300,00
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
Vaihto-omaisuus				
Aineet ja tarvikkeet	718 148,31		656 890,75	
Keskeneräiset tuotteet	807 616,19		522 283,78	
Valmiit tuotteet/Tavarat	1 661 460,26		3 716 849,94	
Ennakkomaksut	0,00	3 187 224,76	0,00	4 896 024,47
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	43 537 369,47		47 280 464,68	
Siirtosaamiset	0,00		12 774,97	
Muut lyhytaikaiset saamiset	194 422,61		291 916,16	
Ennakkomaksut	3 511 866,78	47 243 658,86	2 900 496,76	50 485 652,57
Rahat, pankkisaamiset ja muut rahoitusvarat				
Kassatilit	15 573,20		35 957,40	
Postisiirtomenotilit	0,00		1 696,80	
Muut pankkitilit	1 527 739,92		5 535 811,34	
Muut rahat ja pankkisaamiset	14 216,18	1 557 529,30	14 002,17	5 587 467,71
VASTAAVAA YHTEENSÄ		72 110 027,97		81 741 205,28
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
Valtion pääoma				
Valtion pääoma 01.01.1998	4 458 928,72		4 458 928,72	
Edellisten tilikausien muutos	693 415,34		-1 547 564,81	
Pääoman siirrot	159 608 358,54		159 483 247,75	
Tilikauden tuotto-/kulujaämä	-167 605 779,65	-2 845 077,05	-157 242 267,60	5 152 344,06
Rahastojen pääomat				
Muut rahastot ja lahj.varat	14 216,18	14 216,18	14 002,17	14 002,17
VIERAS PÄÄOMA				
Lyhytaikainen				
Saadut ennakot	3 488 097,11		2 557 741,15	
Ostovelat	12 541 915,37		12 439 059,07	
Tilivirastojen väliset tilit.	7 445 113,84		6 871 832,43	
Edelleen tilitettävät erät	6 975 091,07		8 836 902,74	
Siirtovelat	37 304 251,30		34 354 832,19	
Muut lyhytaikaiset velat	7 186 420,15	74 940 888,84	11 514 491,47	76 574 859,05
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		72 110 027,97		81 741 205,28

Stakes-tiliviraston (557) talousarvion toteutumalaskelma 1.1.-31.12.2001

		Tilinpäätös 2000	Talousarvio 2001	Tilinpäätös 2001	Tilinpäätös – Talousarvio Suurempi (+) Pienempi (-)
Tuloarviotilit					
11.04.01	Arvonlisäverotulot	2 310 977,71	2 456 551,19	2 456 551,19	0,00
12.33.99	STM:n hallinnonalan muut tulot	98 963,39	1 896 519,61	1 896 519,61	0,00
12.39.04	Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	7 096 407,25	4 477 732,44	4 477 732,44	0,00
12.39.10	Muut sekalaiset tulot	300 012,26	193,92	193,92	0,00
13.03.01	Osinkotulot	240,00	670,00	670,00	0,00
Tuloarviotilit yhteensä		9 806 600,61	8 831 667,16	8 831 667,16	0,00
Menoarviotilit					
24.50.66	Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (S3V)	3 100 000,00	3 200 000,00	3 200 000,00	0,00
28.80.24	VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (S2V)	86 575,00	138 737,60	138 568,60	-169,00
28.81.23	Arvonlisäveromenot (A)	20 182 958,76	21 110 728,81	21 110 728,81	0,00
28.81.24	Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (A)	67 548,07	34 314,76	34 314,76	0,00
28.81.24.1	Kahdenvälinen kehitysyhteistyö	19 025,30	0,00	0,00	0,00
28.81.24.2	Lähialueyhteistyö	48 522,77	34 314,76	34 314,76	0,00
29.88.50	Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (S3V)	2 077 328,00	2 820 299,00	2 820 299,00	0,00
29.88.53	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (A)	45 000,00	0,00	0,00	0,00
29.88.53.06	Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	45 000,00	0,00	0,00	0,00
30.14.43	Maaseudun kehittäminen (S3V)	259 250,00	0,00	0,00	0,00
33.02.21	Toimintamenot (S2V) Stakes	111 120 000,00	117 949 000,00	117 949 000,00	0,00
33.02.21.1	Toimintamenot	111 120 000,00	117 949 000,00	117 949 000,00	0,00
33.02.21.2	Maksullinen toiminta	0,00	0,00	0,00	0,00
33.12.21	Toimintamenot (S2V) koulukodit	1 483 791,55	3 497 000,00	3 497 000,00	0,00
33.14.21	Toimintamenot (S2V) mielisairaalat	2 420 000,00	2 420 000,00	1 577 974,82	-842 025,18
33.23.30	Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (A)	19 879 571,88	20 000 000,00	18 514 464,47	-1 485 535,53
34.06.02	Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (A)	1 140 340,76	312 368,35	312 368,35	0,00
34.06.02.1	Palkkaukset	1 140 340,76	312 368,35	312 368,35	0,00
Menoarviotilit yhteensä		161 862 364,02	171 482 448,52	169 154 718,81	-2 327 729,71